

Edukacja wczesnoszkolna

Nowi
Tropiciiele

Podręcznik klasa 2 **część 5**

Autorzy: **Aldona Danielewicz-Malinowska, Jolanta Dymarska, Jadwiga Hanisz, Agnieszka Kamińska, Rafał Kamiński, Marzena Kołaczyńska, Beata Nadarzyńska**

Konsultacje merytoryczno-dydaktyczne: **Agnieszka Banasiak, Agnieszka Burdzińska**

Współpraca: **Roksana Jędrzejewska-Wróbel** (*Listy od Hani i Henia*), **Wojciech Mikołuszko** (*Tropiciele wiedzy*), **Wojciech Kalwat** (*Warto ich znać!*), **Zofia Stanecka** (*Poczytanki*)

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do edukacji wczesnoszkolnej, na podstawie opinii rzeczoznawców: **mgr Agnieszki Agaty Borkowskiej, dr hab. Ewy Skrzetuskiej, dr Ewy Zajdel.**

Etap edukacyjny: I

Typ szkoły: szkoła podstawowa

Rok dopuszczenia: 2018

Numer ewidencyjny w wykazie: **815/4/2018**

Podręcznik wpisany do wykazu podręczników MEN dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu z dnia 14 lutego 2017 r. (Dz.U. poz. 356).

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 2018

Wydanie III (2020)

ISBN 978-83-02-17333-2 (część 5.)

ISBN 978-83-02-17334-9 (całość)

- – odesłanie do stron z materiałem muzycznym
- – odesłanie do matematycznej części podręcznika
- – realizacja treści przyrodniczych
- – temat przeznaczony do pracy metodą projektu
- – teksty do słuchania czytane przez osobę dorosłą
- – lektura

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Bożena Drzycimska** (redaktor koordynator, redaktor merytoryczny)

Recenzje: **Hanna Kielbus, Arleta Pakuła**

Redakcja językowa: **Mirella Hess-Remuszko**

Redakcja techniczna: **Małgorzata Chmielewska**

Redakcja kartograficzna: **Anna Struk**

Projekt graficzny okładki: **Marta Krzywicka**

Projekt graficzny: **Marta Krzywicka, Anna Wielbut**

Opracowanie graficzne: **Agata Muszalska, Wojciech Chełchowski, Aleksandra Majewska**

Fotoedycja: **Natalia Marszałek**

Skład i łamanie: **Studio Artix, Jacek Malik, Iwona Białkowska**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna

00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96

KRS: 0000595068

Tel.: 22 576 25 00

Infolinia: 801 220 555

www.wsip.pl

Druk i oprawa: ArtDruk Zakład Poligraficzny Andrzej Łuniewski

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Jerzy Ficowski

Maj

Najweselsze, najzieleńsze
maj ma obyczaje.

W cztery strony – świat zielony,
umajony majem!

Ciepły deszczyk każdą kroplą
rozwija dokoła
z pąków – kwiaty, z listków – liście,
z ziółek – bujne zioła.

A gdy ciepła noc nadchodzi,
kiedy dzień już zamilkł,
maj bzem pachnie, wniebogłosy
dzwoni słowikami.

- 1 W jaki sposób poeta przedstawił maj?
- 2 Zaproponuj jak najwięcej rymów do wyrazu **maj**. Ułóż krótki wierszyk o wiosnie i zapisz go w zeszycie.
- 3 Jakie zmiany w przyrodzie można zaobserwować w maju?
- 4 Naucz się wiersza na pamięć. Powiedz wiersz razem z koleżanką lub kolegą tak jak wylicznakę: jeden wers ty, a jeden – koleżanka lub kolega.

Flaga Polski

Biel i czerwien to kolory polskiej flagi – symbolu naszego państwa. Te dwie barwy od wieków kojarzą się z Polską. Kolor biały oznacza białego orła, a kolor czerwony – potęgę i odwagę. W dawnych czasach polscy żołnierze czerwona chorągiew z białym orłem uważali za najważniejszą z chorągwi w państwie. Prawie dwieście lat temu oficjalnie ustalono, że barwami narodowymi będą biel i czerwien.

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej obchodzimy 2 maja. Wielu Polaków wywiesza tego dnia flagę na swoich domach, balkonach lub samochodach.

- 1 Opisz współczesną flagę Polski. Powiedz, kiedy oficjalnie ustalono, jakie są barwy naszego kraju.
- 2 Znajdź w tekście fragment mówiący o tym, jak wyglądała najważniejsza chorągiew polskich rycerzy.
- 3 W jaki sposób Polacy świętują Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej?

Flagi różnych państw

Każde państwo ma własną flagę. Rysunki i kolory, które się na niej umieszcza, są najczęściej związane z historią i tradycjami danego kraju.

Powszechnie stosowany kształt flagi narodowej to prostokąt. Z tego schematu wyłamuje się tylko kilka państw. Szwajcaria i Watykan mają flagi kwadratowe, a flaga Nepalu jest w kształcie dwóch połączonych ze sobą trójkątów różnej wielkości.

Kilka państw na swoich flagach umieściło rysunki zwierząt lub roślin. Papua-Nowa Gwinea uhonorowała w ten sposób ptaka rajskiego, Liban – drzewo cedru, Kanada – liść klonu cukrowego.

Wzór złożony z dwóch równych pasów – białego i czerwonego – znajduje się nie tylko na polskiej fladze. Mają go także Monako i Indonezja. Jednak te państwa czerwony pas umieszczają na górze, a biały – na dole. Ich flagi różnią się od siebie długością i szerokością.

- 1 Sprawdź, które państwa mają flagi złożone z trzech kolorów: niebieskiego, białego i czerwonego. Ile ich jest? Czym różnią się od siebie te flagi?

O Piaście Kołodzieju i tajemniczych wędrowcach

(fragment)

Gwarno było tego dnia w chacie oracza i kołodzieja* Piasta. Sproszono sąsiadów i krewnych, nie żalowano pieczywa i mięsa, piwa i miodu, choć bieda była w tym domu częstszym gościem niż dostatek. Ale dzień był uroczysty i wymagał wystawności. Oto najstarszy syn Piasta i jego żony, Rzepicha, siedem lat ukończył, a starym obyczajem należało postrzyżyn** dokonać i imię młodzikowi nadać.

Właśnie sposobiono się*** do tego obrzędu, gdy Rzepicha, wyjrzawszy na dwór, zawołała:

– Jeszcze jacyś nieoczekiwani goście ku nam zdążają. [...]

* kołodziej – człowiek zajmujący się wyrobem drewnianych wozów i części do wozów

** postrzyżyny – dawny zwyczaj polegający na uroczystym obcięciu włosów i nadaniu nowego imienia chłopcu; od tej pory chłopiec przechodził spod opieki matki pod opiekę ojca

*** sposobić się – przygotowywać się

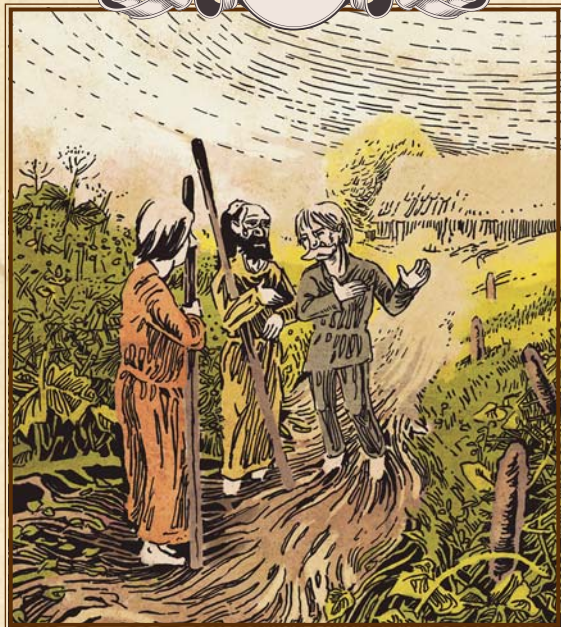

1 Postępuj legendy czytanej przez nauczyciela.

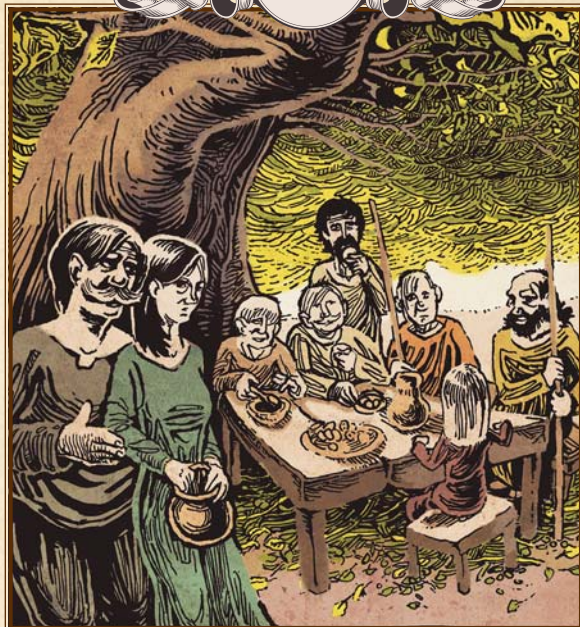
Bawimy się z Noni

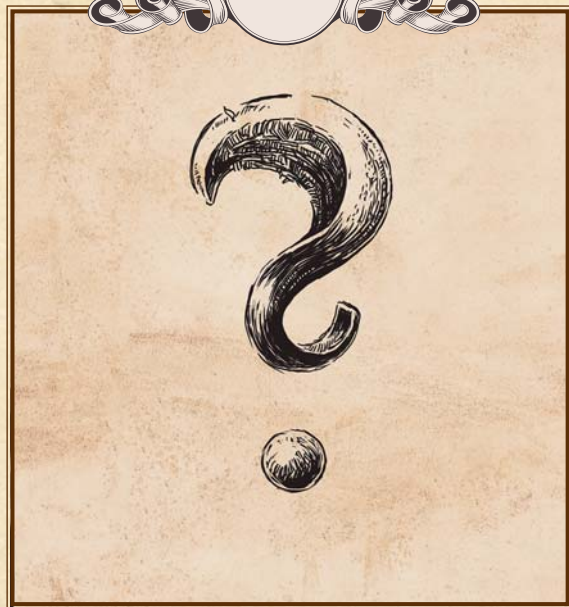
2

3

5

6

- 2 Co wydarzyło się w scenie oznaczonej znakiem zapytania?
- 3 Opowiedz legendę o Piaście Kołodzieju.

Budowa roweru

Zanim wybierzesz się na wycieczkę rowerową, załóż kask i kamizelkę odblaskową, a w czasie wycieczki:

- pamiętaj, że dzieci mogą jeździć na rowerze tylko pod opieką osób dorosłych,
- poruszaj się w miejscach przeznaczonych do jazdy rowerem,
- zamiar skrętu sygnalizuj ręką,
- nie jedź obok innego rowerzysty,
- nie chwytaj się żadnych pojazdów.

- 1 O jakich zasadach musisz pamiętać, kiedy wybierasz się na wycieczkę rowerową?
- 2 Na podstawie ilustracji opowiedz, jak wyglądały rowery dawniej, a jak wyglądają dziś.
- 3 Wyobraź sobie, jak mogłyby wyglądać rowery w przyszłości. Porozmawiajcie o tym w klasie.

Rower obowiązkowo powinien być wyposażony w:

dzwonek rowerowy, który wydaje sygnał ostrzegawczy

światło koloru białego lub żółtego z przodu

światło koloru czerwonego z tyłu

co najmniej jeden działający hamulec

- 4 Wymień obowiązkowe elementy wyposażenia roweru.
- 5 Opisz poniższe znaki drogowe i powiedz, gdzie się je stawia.

przejazd dla
rowerzystów

droga
dla rowerów

zakaz wjazdu
rowerów

krajobraz
górski

krajobraz
wyzynny

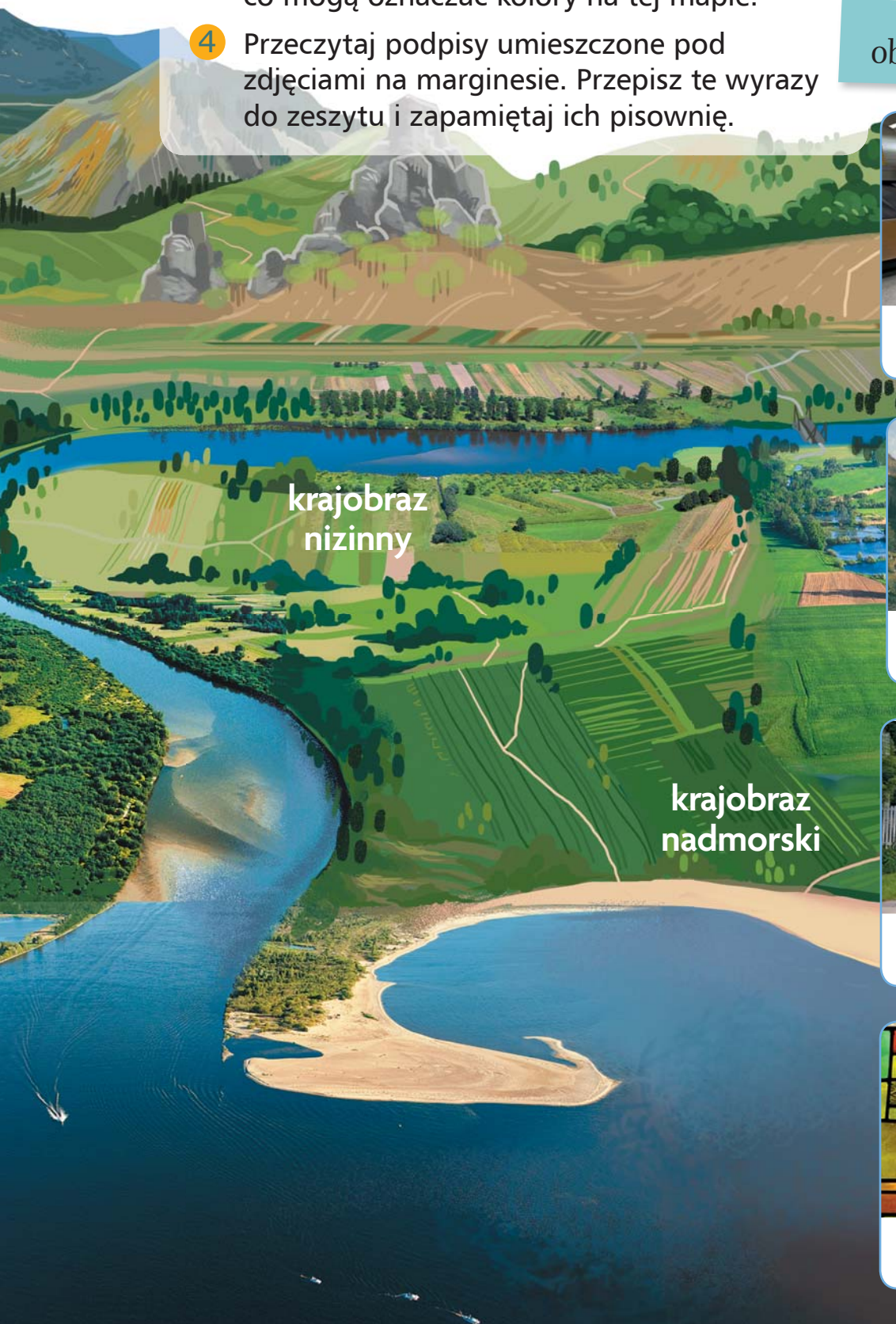
Krajobrazy Polski

Krajobraz tworzą: przyroda (góry, wzgórza, skały, tereny nizinne, rzeki, jeziora, morze, rośliny i zwierzęta) oraz elementy, które stworzył człowiek (budynki, drogi, mosty, lotniska, fabryki, pola uprawne).

- 1 Powiedz, czym charakteryzują się krajobrazy: nizinny, wyżynny, górski i nadmorski.
- 2 Jakie elementy krajobrazu tworzy człowiek?
- 3 Przyjrzyj się mapie fizycznej Polski i powiedz, co mogą oznaczać kolory na tej mapie.
- 4 Przeczytaj podpisy umieszczone pod zdjęciami na marginesie. Przepisz te wyrazy do zeszytu i zapamiętaj ich pisownię.

-aż

w wyrazach
obcego pochodzenia

bagaż

pejzaż

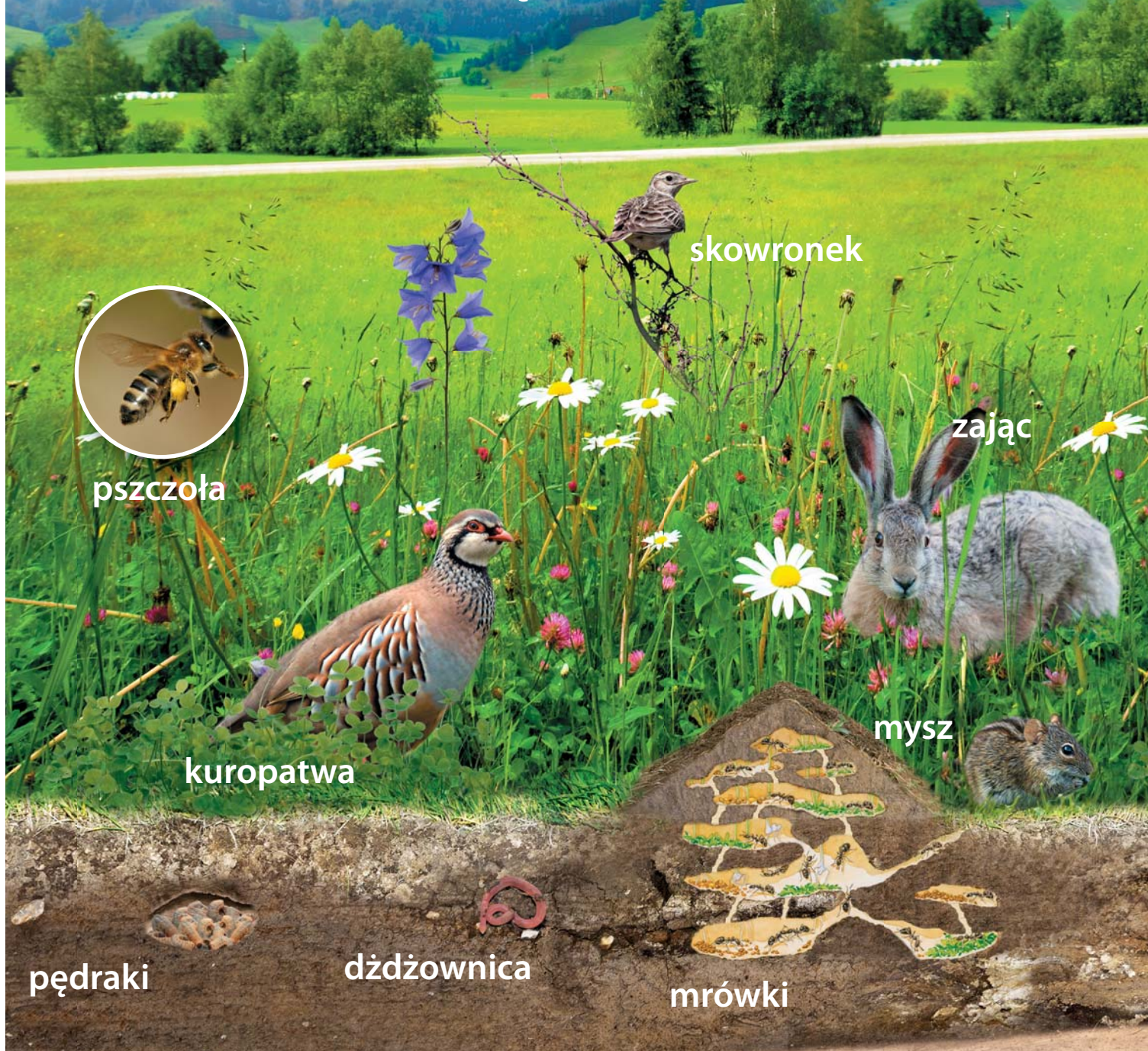

garaż

witraż

Wiosenna łąka

pszczola

skowronek

kuropatwa

zając

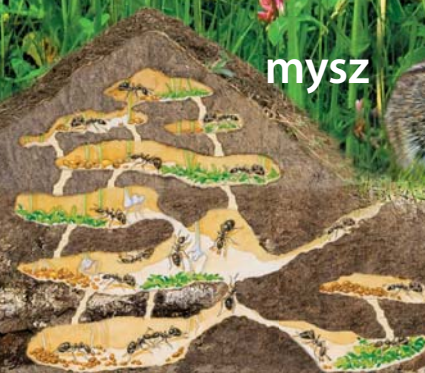
mysz

pędraki

dżdżownica

mrówki

- 1 Jakie zwierzęta można spotkać na łące?
- 2 Sprawdź w książce o roślinach łąkowych lub w internecie, jak nazywają się rośliny przedstawione na ilustracji.

paź
królowej

bocian

konik polny

żaba

kret

- 3 Wyjaśnij, jakie znaczenie ma łąka dla ludzi i zwierząt. Napisz w zeszycie kilka zdań na ten temat.
- 4 Zaproponuj sposoby wypoczynku i zabawy na łące.

Adam Wajrak

Czemu mąż lata jak szalony?

(fragment)

Czajki to te niesamowite czarno-białe ptaki z czubkiem na głowie oraz zaokrąglonymi skrzydłami. Jeżeli są na łące, nie sposób ich nie zauważyć. Żadne inne ptaki nie zachowują się jak szaleni piloci, którzy popisują się nieprawdopodobnymi akrobacjami. Takiego zwariowanego lotu, pełnego beczek i korkociągów*, nie widziałem chyba u żadnego ptaka. Widać tylko czarno-białe mignięcia.

Kiedy zobaczycie takie kwilące i szalejące w powietrzu czajki, to będą to samce. Zerknijcie niżej, na ziemię, a zobaczycie drepczące samice. Czajki nie szaleją tak bez powodu. Samce wykonują loty godowe, by samica mogła poznać, ile wart jest zalotnik, i by dokonała wyboru męża. Nie jest to wybór prosty. U czajek samiec i samica zajmują się na zmianę wysiadywaniem jaj i wychowywaniem młodych. Do niedawna myślano, że ptaki te tworzą tradycyjne pary – jeden samiec i jedna samica – i że dzielą się czasem rodzicielskimi obowiązkami w miarę po równo. Okazało się, że nie zawsze tak jest. Niektóre samce opiekują się dwiema, a czasami aż trzema samicami. Wtedy samiec przeznaczają znacznie mniej czasu na opiekę nad jajami i potomstwem, no bo przecież rozerwać się nie może.

* beczka, korkociąg – rodzaje figur akrobacji lotniczej

Osiedle pod specjalną ochroną

Po zachowaniu czajki możecie poznać, gdzie na łące ma gniazdko lub pisklaki. Jeżeli jesteście daleko, to podleci, przefrunie wam nad głową, zrobi koło i wróci do dzieci. Jeżeli jesteście blisko, to będzie pikowała wam nad głową co parę sekund i będziecie mieli wrażenie, że za chwilę trzaśnie was w głowę. Zachowanie czajek zależy też od tego, w którym momencie wysiadywania znajdują się jaja. Bardziej bronią tych jaj, z których za chwilę mają wykuć się pisklęta, niż tych na początku wysiadywania.

Gdy już nie mają innego wyjścia, chwytają się jeszcze bardziej desperackich sposobów. Lądują przed prześladowcą i rozkładają skrzydła, jakby chciały powiedzieć: „Tu jestem!”. Liczą, że taki lis uzna, że lepiej zjeść dużą czajkę niż kilka jajek lub maleńkie pisklaki, i gdy lis atakuje, odlatują mu sprzed nosa. To czasami działa, ale widziałem lisy, które nie dały się nabrać na taki numer. Lisy nie są głupie i wiedzą, że skoro czajki robią coś takiego, to młode są tuż-tuż i nie należy uganiać się za symulującym rodzicem, ale skrupulatnie przeszukiwać teren. Ale wtedy czajki zmieniają strategię na taką zupełnie dla nich nietypową. Parę razy widziałem już, jak para czajek na widok lisa odlatywała od gniazda i spokojnie obserwowała go z daleka. Najwyraźniej te niegłupie ptaszki zauważyły, że jak zachowują się cicho, to lis idzie gdzie indziej. Takie kombinowanie ma sens, bo przecież nawet jakby czajkom udało się lisa przegonić za dnia, to wróci on w nocy, gdy ptaki są zupełnie bezbronne.

- 1 W jakich miejscach czajki budują gniazda?
- 2 Który z ptasich rodziców zajmuje się wysiadywaniem jaj i opieką nad pisklętami?
- 3 Opowiedz, w jaki sposób czajki chronią swoje gniazda przed intruzami.

ulica
Ciekawych Wyrazów

symulujący –
świadomie
wprowadzający
otoczenie w błąd
przez udawanie

Maria Terlikowska

Bocianie gniazdo

(fragment książki „Drzewo do samego nieba”)

Następnego dnia znaleźliśmy bocianie gniazdo. Było to bardzo stare koło od wozu, wciśnięte między dwa rozwidlone konary. Na kole zostało jeszcze trochę splecionych gałęzi, z których bociany uwiły sobie kiedyś gniazdo.

– To gniazdo dziadka Frączaka – powiedział Staszek.

Bo dziadek Frączak opowiadał nam, że dawno temu, kiedy on był małym chłopcem, a w garażu była kuźnia, na drzewie gnieździły się bociany. Tuż za naszą ulicą zaczynały się wilgotne łąki. Bociany przechadzały się dostojnie po zielonej trawie i łowiły żaby. A potem na łąkach wyrosły domy i fabryki. I bociany już nie miały po co przylatywać. Ale gniazdo zostało.

I to było nasze ostatnie odkrycie. Bo już nie mogliśmy wejść wyżej. Dwa konary ponad bocianim gniazdem nie miały bocznych gałęzi. Strzelały wysoko w górę, gładkie i niedostępne, zakończone wielkim, zielonym pióropuszem.

Długo patrzyliśmy w górę. Poczułem, że coś mnie drapie w gardle. Może katar, a może łzy. Ale nie płakałem.

– To drzewo sięga chyba do samego nieba – powiedział Staszek.

I zeszliśmy na dół. Ale wiedzieliśmy, że jutro wrócimy w to samo miejsce.

ulica
Ciekawych Wyrazów

kuźnia – miejsce, w którym kowal ręcznie wykuwa z metalu przedmioty o różnych kształtach

- 1 Co znaleźli chłopcy podczas wspinaczki na drzewo?
- 2 O czym opowiadał dziadek Frączak? Odszukaj i odczytaj odpowiedni fragment tekstu.

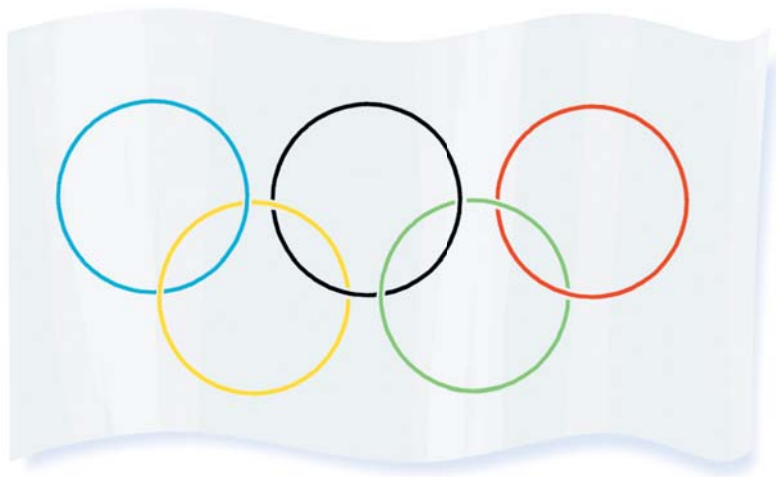
- 3 Opowiedz, jak zmieniła się okolica od czasu dzieciństwa dziadka.
- 4 Wyjaśnij, dlaczego bociany przestały przylatywać do gniazda.
- 5 Co oznaczało **drapanie w gardle**, które odczuwał chłopiec? Jak sądzisz, dlaczego poczuł się w ten sposób, gdy patrzył w górę?
- 6 Przeczytaj pozostałe opowiadania z książki „Drzewo do samego nieba”. Które z nich podobało ci się najbardziej?

Igrzyska olimpijskie

Igrzyska olimpijskie to największe zawody sportowe, organizowane co cztery lata z udziałem państw z całego świata. Pierwsze igrzyska odbywały się już w starożytności i były tak ważne, że na czas ich trwania przerywano wojny.

Wyróżniamy igrzyska letnie i zimowe. Podczas olimpiad sportowcy rywalizują w wielu różnych konkurencjach. Aby zdobywać medale, dużo trenują, pokonują własne słabości i biją rekordy świata.

wielka litera

w nazwach mieszkańców państw

Najważniejszymi symbolami igrzysk są flaga i ogień olimpijski. Flaga przedstawia pięć przecinających się kół – każde w innym kolorze. Kolory są symbolem różnych kontynentów (niebieski oznacza Europę, czarny – Afrykę, czerwony – Amerykę, żółty – Azję, a zielony – Australię).

Polak

Francuz

Niemiec

Rosjanin

- 1 Odszukaj w tekście fragment mówiący o tym, czym są igrzyska olimpijskie i jak często się je organizuje.
- 2 Wymień najważniejsze symbole igrzysk. Powiedz, co oznaczają koła olimpijskie.
- 3 Uporządkuj nazwy kontynentów w kolejności alfabetycznej.
- 4 Przepisz do zeszytu wyrazy umieszczone pod rysunkami na marginesie. Dlaczego te wyrazy zapisuje się wielką literą?

ZANIM ZGAŚNIE OLIMPIJSKI ZNICZ W LONDYNIE

„Olimpijczyk. Magazyn o sporcie”

9.09.2012

Ostatniego dnia igrzysk paraolimpijskich w Londynie odbędzie się maraton zawodników na wózkach inwalidzkich. Tą wymagającą niezwyklej wytrwałości konkurencją zakończą się zawody olimpijskie przeznaczone wyłącznie dla niepełnosprawnych sportowców.

Dotychczas polscy zawodnicy zdobyli podczas tych igrzysk 36 medali, w tym 14 złotych, 13 srebrnych i 9 brązowych. Daje im to wysokie 9. miejsce wśród państw, których zawodnicy stanęli na olimpijskim podium.

- 1 Czego możesz dowiedzieć się z artykułu zamieszczonego w gazecie sportowej?
- 2 Odszukaj i wskaż tytuł gazety, w której ukazał się ten artykuł.
- 3 Zastanów się i powiedz, dlaczego są organizowane paraolimpiady.

Jak dbać o kondycję fizyczną?

ulica
Ciekawych Wyrazów

kondycja fizyczna

– stan organizmu człowieka, który wyróżnia się dobrym zdrowiem i sprawnością fizyczną

odpowiednia
ilość snu

uprawianie
sportu

dobrze
odżywianie

ruch
na świeżym

powietrzu

pozytywne

myślenie

- 1 Co to jest kondycja fizyczna? W jaki sposób można o nią dbać?
- 2 Zapisz w zeszycie kilka zdań o tym, jak ty dbasz o swoją kondycję fizyczną. Pomogą ci w tym pytania.
 - Ile godzin śpisz codziennie? Ile jesz posiłków?
 - Co zazwyczaj jesz na pierwsze i drugie śniadanie, na obiad, podwieczorek i kolację?
 - Jakie sporty uprawiasz? Czy spędzasz wolny czas na świeżym powietrzu?

Bieg rodzinny

Pewnego dnia tata powiedział:

– Co wy na to, żebyśmy wzięli udział w biegu ulicznym?

– Wszyscy? – spytała Ania.

– Pewnie, że tak – tata uśmiechnął się. – Ty, ja, mama i Antek.

Ania spojrzała na raczkującego brata.

– Przecież on nie umie nawet chodzić – powiedziała.

– Pojedzie w wózku – zaproponowała mama. – Kiedyś braliśmy z tatą udział w maratonach.

Przebiega się wtedy czterdzieści dwa kilometry.

– Nie dam rady biec tak długo! – zawołała Ania.

– Tym razem bieg będzie na krótkim dystansie – uspokoił ją tata. – Trasa jest takiej długości, żeby mogły ją przebiec dzieci.

ulica Ciekawych Wyrazów dialog

– rozmowa dwóch osób
(na przykład bohaterów
opowiadania, filmu,
przedstawienia)

Od następnego dnia wybiegali do parku truchtem. Rodzice i Ania w sportowych butach, a Antek w wózku na trzech kołach popychanym przez tatę. Okrążali park, ćwicząc oddech i szybki bieg pod koniec dystansu. Ania na początku szybko się męczyła, ale wkrótce zauważyła, że idzie jej coraz lepiej.

W dniu biegu dostali numery startowe, które przypięli do koszulek.

– Tato, a jak przybiegniemy ostatni? – szepnęła Ania.

– Też będziemy się cieszyć – odpowiedział tata. –

A teraz uważaj! Za chwilę start.

I rzeczywiście, już po chwili biegli. Ania oddychała równo i uważnie stawiała stopy. Tuż obok biegli rodzice, a Antek pokrzykiwał wesoło w wózku. Do mety dobiegli w bardzo dobrym czasie. Ania obejrzała się i zobaczyła, że wyprzedzili wielu biegaczy. Tata oddychał ciężko.

– Daliśmy z siebie wszystko – powiedział.

– Było super! – przyznała Ania.

- 1 W jakim wydarzeniu sportowym wzięła udział rodzina Ani?
- 2 W jaki sposób rodzina przygotowywała się do biegu?
- 3 Przeczytajcie tekst ze strony 22 z podziałem na role.
- 4 Wyszukaj w tekście fragmenty, które wypowiedają różne osoby. Powiedz, w jaki sposób zapisujemy dialog.

Zawody

Cześć!

Tu Henio. Chciałem Wam napisać o wyścigach. Myślałem, że wygramy i będę mógł się pochwalić, ale nie mam czym. Przegraliśmy. A tak się cieszyłem na te zawody! Wszyscy się cieszyliśmy. Cała klasa.

Ćwiczyliśmy przez cały miesiąc! Marcin to nawet w domu ćwiczył i raz jego tata o mało zawału nie dostał, kiedy Marcin wyskoczył na niego zza drzwi w przedpokoju. Ja też ćwiczyłem – na spacerze z siostrą brałem ze sobą worek. Wy pewnie nie wiecie, że mam już tę młodszą siostrę. Ma na imię Klara i jest całkiem w porządku. Niepotrzebnie się bałem, bo ona tylko śpi albo je, albo się ślini. Rodzice noszą ją na zmianę w chuście na brzuchu i jak nas mama Hani spotkała kiedyś na spacerze, to się zaczęła śmiać, że wyglądamy jak rodzina kangurów: tata z chustą, z której wystawała Klara, a ja obok – w worku. Bo to były zawody skakania w workach. Międzyszkolne!

I szło nam naprawdę świetnie. Pani była bardzo zadowolona. I nawet wymyśliliśmy taki supersposób na zamianę worków. Kiedy jedna osoba kończy bieg i musi oddać worek drugiej, to dwie inne jej pomagają i trzymają worek z boków, żeby łatwiej mogła wyjść. I ułożyliśmy okrzyk: „Worek! Worek! W każdy wtorek! Skacz jak zając albo norek”. Trochę bez sensu, bo powinna być „norka”, ale wtedy by się nie rymowało.

No więc naprawdę byliśmy świetnie przygotowani i w ogóle było super. Przez ten miesiąc przed zawodami. Ale na zawodach to już nie. Okazało się, że strasznie dużo jest tych klas, które też chcą wygrać. A potem wszystko szło źle. Na wielkiej sali, gdzie były zawody, ustawiono nas koło takiej klasy, która się przepychała i wrzeszczała. No i jak był start, to ktoś z tej klasy tak wrzasnął Wiktorowi do ucha, że Wiktor za późno wystartował. A on skakał pierwszy! „Nie wrzeszczcie tak, on ma w uchu aparat” – zdenerwowała się Blanka. „Jak chcieliście wygrać, to po co wzięliście głuchego?” – zaśmiała się dziewczyna od rozwrzeszczanych. „Wiktor jest w naszej klasie, a to są zawody klasowe” – powiedział Daniel. „Ale z was ofiary losu!” – wrzasnęła ta dziewczyna. I wrzeszczała coś jeszcze, ale przestaliśmy jej słuchać, bo trzeba było skakać i dopingować, i pomagać przy zmianie worków. I całkiem dobrze nam szło, bo Julka nadrobiła to, co Wiktor stracił, i może byśmy nawet zajęli dobre miejsce, ale wtedy, na sam koniec, zdarzyło się najgorsze. Przeze mnie. Chciałem skakać jak najszybciej, ale się potknąłem, przewróciłem i nie mogłem się wyplątać z worka. Leżałem na podłodze i chciało mi się płakać. Ale wtedy podbiegli Igor, Piotrek i Hania i pomogli mi wstać. Chciałem skakać dalej, ale okazało się, że wyścig się skończył. Wygrali rozwrzeszczani. „Przepraszam, że przeze mnie przegraliśmy” – powiedziałem. „Ja tam wcale nie zazdroszczę tym rozwrzeszczanym. Nie chciałbym chodzić do takiej klasy” – wzruszył ramionami Dominik. Ale fajna ta moja klasa, co? Tylko szkoda, że tyle przygotowań na darmo.

Wasz przegrany Henio

PS

Nic nie rozumiem! Pani przyniosła dzisiaj do klasy medale. Dla nas! Wszystkie złote. Powiedziała, że robiła je całą noc, bo jest z nas bardzo dumna. No i ja już nie wiem, czy my przegraliśmy, czy wygraliśmy?

Paweł Beręsewicz

Wyścig w workach

Cisza. Stoją już na starcie.
Rafał podał worek Marcie.
Sam pokica jako czwarty.
Bardzo ważny ten start Marty.
Gwizdek! Skaczą! Krzyk dokoła.
„Marta! Marta!” – Rafał woła.
Marta walczy, lecz niestety
przed nią jeszcze trzy sztafety!
Całe szczęście w drugiej zmianie
mają bardzo skoczną Anię!
Potem Krzyś i sprint* Rafała!
Wstaje z miejsca klasa cała!
Brawo, Rafał już na czele!
Zaraz wygra, już niewiele!
Proszę Państwa, co za walka!
Chyba Rafał... Nie! Natałka!...
Trochę smutku było potem –
W końcu srebro nie jest złotem.
„Lecz zabawa ile warta” –
jak stwierdziła słusznie Marta.

* sprint – bieg na krótkim dystansie

- 1 Przeczytaj wiersz – zwróć uwagę na właściwą intonację i znaki przestankowe.
- 2 Wskaż w tekście wszystkie wykrzykniki. Powiedz, co autor chciał osiągnąć za pomocą tych znaków.
- 3 W jakich zawodach brały udział dzieci?
- 4 Jak myślisz, co jest najważniejsze w sporcie?
- 5 Zaproponuj dyscypliny sportowe na turniej klasowy.

- 1 Przeczytaj wiersz Danuty Wawiłow. Podczas czytania staraj się patrzeć na czerwone kropki.

Dziwny pies

Jeden, dwa, jeden, dwa,

pewna pani miała psa.

Trzy i cztery, trzy i cztery,

pies ten dziwne miał maniery.

Pięć i sześć, pięć i sześć,

wcale lodów nie chciał jeść.

Siedem, osiem, siedem, osiem,

wciąż o kości tylko prosił.

Dziewięć, dziesięć, dziewięć, dziesięć,

kto z nas kości mu przyniesie?

Może ja? Może ty?

Licz od nowa – raz, dwa, trzy...

Notatka kronikarska

tytuł notatki
kronikarskiej

Rodzinne igrzyska

data opisywanego
wydarzenia

10 maja 2017 roku w naszej szkole odbyły się klasowe igrzyska sportowe. Już od pierwszej klasy planowaliśmy je razem z rodzicami i naszą panią.

Chłopcy z tatusiami zaplanowali i przygotowali wszystkie konkurencje. Były to: wyścigi w workach, rowerowe wyścigi z maskotką na kierownicy, rzuty lewym butem do kosza i wiele innych śmiesznych konkurencji. Dziewczynki i ich mamy zadbały o pyszny poczęstunek oraz jednakowe stroje dla wszystkich uczestników.

Impreza trwała kilka godzin. Sprawiała dzieciom oraz rodzicom wiele radości. Zarówno zwycięzcy, jak i pokonani wspominają to wydarzenie jako bardzo udane i pełne miłych wrażeń.

wrażenia
i emocje
uczestników

nazwa opisywanego
wydarzenia

krótki opis przebiegu wydarzenia

- 1 Powiedz, kiedy piszemy notatkę kronikarską.
- 2 Wymień pięć cech, które charakteryzują notatkę kronikarską.

Dawno temu w księgach zwanych **kronikami** spisywano wydarzenia. Pierwszym kronikarzem, który zapisywał dzieje Polski, był Gall Anonim.

Mówiono o nim Gall, bo przypuszczano, że pochodził z obszaru Francji, dawniej nazywanej Galią. Nie było znane jego imię, stąd określenie Anonim. Zapiski Galla były w języku łacińskim, w którym dawniej powszechnie pisano księgi.

KRONIKA WYDARZEŃ MICHAŁOWA

Niecodzienna wystawa

W sobotę, 27 maja 2017 roku, w naszym mieście otwarto plenerową wystawę fotografii połączoną z konkursem wiedzy.

Mieszkańcy osiedla „Wiązowa Góra” wraz z fotografem

Antonim Nowakiem przygotowali powiększone zdjęcia fragmentów różnych obiektów znajdujących się na terenie tego pięknego, zabytkowego osiedla. Zadaniem zwiedzających było rozpoznanie jak największej liczby obiektów. Zwyciężczynią konkursu została pani Agnieszka

Kwiatkowska, która podała nazwy wszystkich obiektów i w nagrodę otrzymała bezpłatne zaproszenie na warsztaty fotograficzne w Domu Kultury „Wiąz”. Mieszkańcom bardzo spodobała się taka forma zachęcania do podziwiania zabytków naszego miasta.

- 3 Powiedz, które elementy świadczą o tym, że tekst „Niecodzienna wystawa” jest notatką kronikarską.
- 4 Jak nazywane są książki, w których znajdują się zapiski o minionych wydarzeniach?

Kronika klasowa

Dzień Rodzin w naszej klasie

15 maja 2017 roku w naszej klasie odbył się Dzień Rodzin. Pracowaliśmy metodą projektu. Przygotowania zaczęły się kilka tygodni wcześniej. Klasa podzieliła się na grupy – każda z nich otrzymała zadanie. Dzięki temu udało nam się sprawnie zorganizować uroczystość. Nasze rodziny obejrzały program artystyczny, który przygotowaliśmy. Chętnie wzięły udział w zabawach i konkursach. Nagrodami były wykonane przez nas medale. Dzień Rodzin w naszej klasie wywołał wiele radości. Wszyscy wrócili do domów bardzo zadowoleni.

Grupa pierwsza była odpowiedzialna za dekorację klasy.

dzi

przed samogłoskami

Grupa druga
przygotowała piękne
zaproszenia.

Dzieci z trzeciej grupy
opracowały program
artystyczny.

dzień

dzieci

dziewczynka

dziadek

- 1 Jaką uroczystość przygotowali uczniowie w klasie? Kiedy to było?
- 2 Opowiedz, jak przebiegały przygotowania.
- 3 Wymień atrakcje, w których uczestniczyły rodziny.
- 4 Zaproponujcie i zorganizujcie podobne święto w swojej klasie. Zaplanujcie kolejne etapy tego projektu.
- 5 Wskaż najważniejsze elementy w notatce kronikarskiej na s. 30.
- 6 Zapamiętaj pisownię wyrazów umieszczonych pod zdjęciami na marginesie.

Rondelkolandia

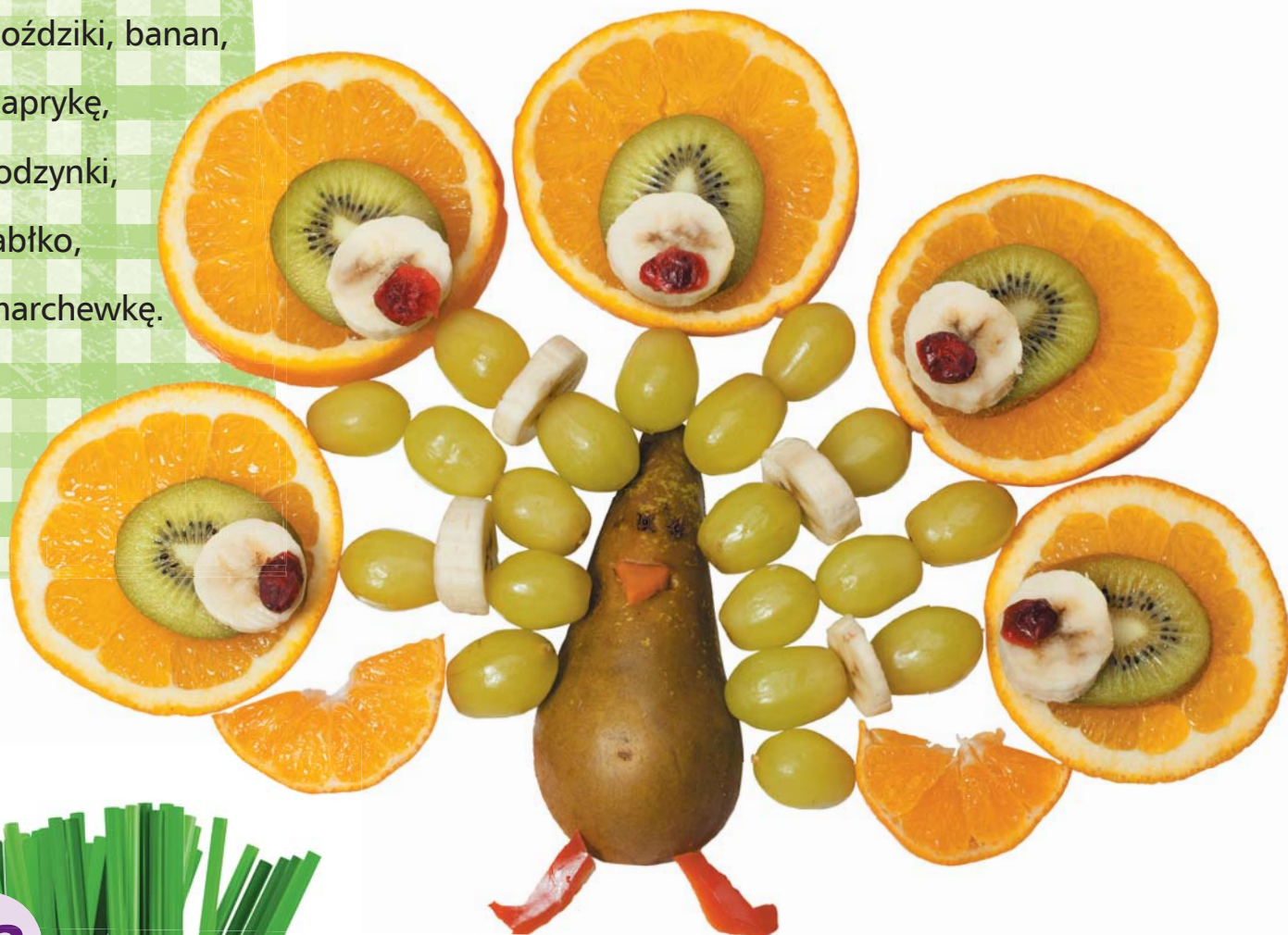
Owocowe zwierzęta

Przygotuj:

pomarańczę,
winogrona,
gruszkę, kiwi,
zurawinę,
suszone śliwki,
goździki, banan,
paprykę,
rodzynki,
jabłko,
marchewkę.

- 1 Wymień składniki potrzebne do przygotowania pawia i gąsienicy z owoców.
- 2 Zaproponuj wykonanie innego zwierzęcia z owoców.

Gady z szuflady

Ochrona praw autorskich

Zapis dostępny
w wydaniu drukowanym

Ochrona praw autorskich

Zapis dostępny
w wydaniu drukowanym

Ochrona praw autorskich

Zapis dostępny
w wydaniu drukowanym

- 1 Komu i z jakiej okazji dzieci chciały zrobić niespodziankę?
- 2 Co dzieci znalazły w szufladzie i pod łóżkiem?
- 3 Jak zareagował brat, kiedy się obudził i zobaczył, że rodzeństwo sprząta jego pokój?
- 4 Przygotujcie w klasie inscenizację tekstu.

Czar dla mamy

(fragment książki „Nasza mama czarodziejka”)

Od rana do wieczora gospodarowaliśmy w kuchni, a mama odpoczywała. Były to jej imieniny, a u nas w dodatku jest taki zwyczaj, że tego dnia mama nie może nawet dotknąć się żadnej roboty.

Usiedliśmy do kolacji przy odświeżnie nakrytym stole. Czekaliśmy na tatę, który znów na kilka dni wyjechał i właśnie dziś wieczorem miał wrócić. Opowiadaliśmy sobie różne historie.

Najwięcej mówił, jak zawsze, nasz najstarszy brat. Wyczytywał on z gazet wszystko o nowych wynalazkach i maszynach, a potem opowiadał nam o tym.

– Czy słyszeliście o poduszkowcach? – zapytał.

Nie słyszeliśmy o tym nigdy, więc nasz najstarszy brat opowiedział nam o nowych latających pojazdach, które tak właśnie się nazywają. [...]

– Wyobrażacie sobie? Tę dopiero było przyjemnie przelecieć się nad samym miastem w taki piękny wieczór jak dzisiejszy! Zobaczyć je z góry, jakby się było gołębiem lub jaskółką! Chciałabym, żeby nam się coś takiego zdarzyło. Nie musiałby to nawet być poduszkowiec, wystarczyłaby zwykła poduszka!

W tej samej chwili, gdy mama wypowiedziała to życzenie, nasz tapczan jęknął, stęknął. Wieko podniosło się.

Wyskoczyły z niego po kolei nasze poduszki i zawisły w powietrzu.

– Szalona okazja! – ucieszyła się mama. – Widać to jakiś prezent imieninowy dla mnie. Siadajmy!

Lecz nim wdrapaliśmy się na poduszki, w drzwiach stanął tata. A trzeba powiedzieć, że nasz tata nie przepadał specjalnie za czarami.

– Co tu się dzieje? – zawołał. – Co znowu wyrabiacie?

ulica Ciekawych Wyrazów

poduszkowiec – statek unoszący się nisko nad powierzchnią lądu lub wody dzięki poduszce powietrznej

– Wybieramy się na spacer! – krzyknął nasz najmłodszy brat. – Siadaj z nami!

– O, nie! Macie coraz bardziej szalone pomysły! Co powiedzą ludzie, gdy zobaczą cię, Marysiu, fruującą nad rynkiem?

Tymczasem z tapczana wyskoczyła już piąta poduszka i leciała prosto na tatę.

– Nic z tego! – powiedział tata. [...] – Lećcie sobie sami [...].

Cztery nasze poduszki, gdyśmy tylko na nich siedli, wypłynęły przez okno na dwór [...] i zaczęliśmy wznosić się do góry.

Gdy byliśmy na wysokości czubków topoli, coś nagle zafurczało za nami. To doganiał nas tatuś na swojej poduszce.

– Niech tam, ja z wami! Przecież dziś imieniny mamy!

I dalej poleciliśmy już wszyscy.

Naokoło była ciemna, ciepła, pachnąca noc. Poszewki i falbanki furkotały na wietrze, tak jakby każda poduszka miała swój motorek. Tuż-tuż pod nami migotało światelkami nasze miasto. Widać było w mroku nasze domy, dzwonnice, park, naokoło – pola, a dalej czarne plamy lasów.

– Patrzcie, dopiero teraz widać, że mieszkamy naprawdę w małym miasteczku – powiedziała mama.

– Patrzcie, tymi poduszkami można sterować! – zawołał tata. – Kiedy rozpinam marynarkę, wiatr stawia większy opór i leci się wolniej. Kiedy zapinam – to szybciej!

Zaczęliśmy wszyscy próbować. W ten sposób okrążyliśmy rynek.

– Uwaga! – krzyknął tata. – Musimy już wracać! Poduszki opadają!

Rzeczywiście nasze pojazdy opuszczały się coraz niżej. Ledwo ledwo udało nam się dojechać na nich do ogródka. Dotykaliśmy nogami ziemi.

Potem musieliśmy już wziąć poduszki pod pachę i wejść z nimi po schodach.

– Nic nie szkodzi! – rzekł tata do mamy. – Uważam, że była to całkiem niezła przejażdżka. Udał ci się, Marysiu, ten czar!

– Kiedy to nie ja czarowałam! – sprzeciwiła się mama. – Ja się nie znam na takich wynalazkach. Całą drogę zastanawiałam się, kto to?

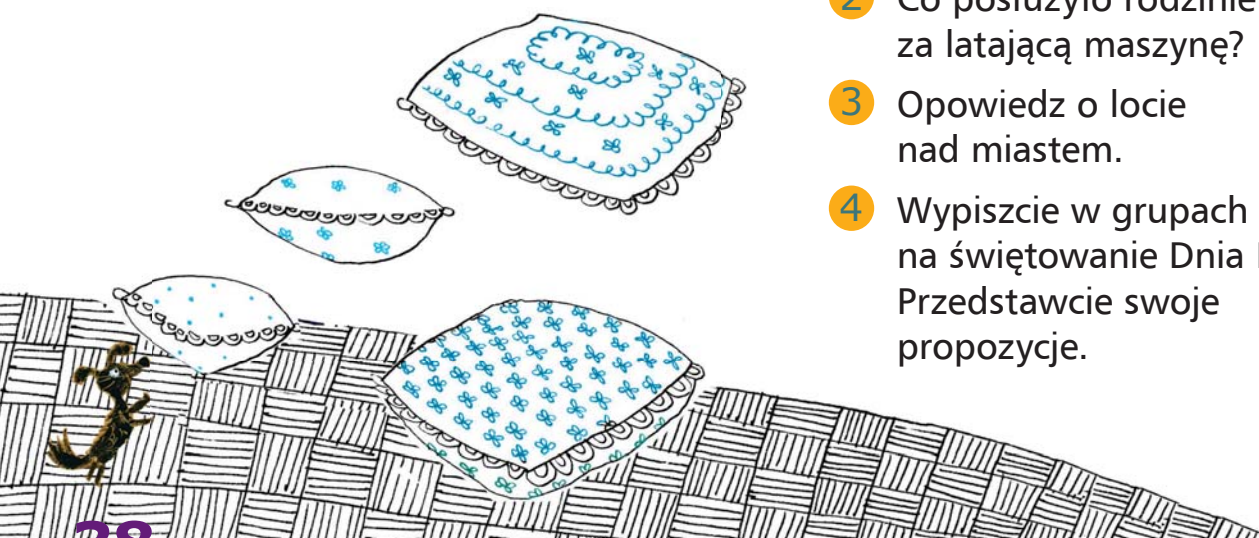
Mama przyjrzała się nam po kolei.

– No, który i jak to zrobił? – zapytała, jak wtedy, gdyśmy coś przeskrobali.

– Ja – przyznał się nasz najstarszy brat. – Pamiętacie baloniki, które kupowaliśmy na defiladzie? Te, co same leciały do góry? Wypuściłem z nich gaz i napompowałem nim poduszki. Tylko za bardzo się śpieszyłem, nie zaszyłem dobrze poduszek i dlatego gaz zbyt wcześnie uciekł. Chciałem zdążyć przed powrotem taty, ale mi się nie udało.

– Właśnie że ci się udało – powiedziała mama. – Nie widzisz, że tata nareszcie przekonał się do naszych czarów?

- 1 W jaki sposób bohaterowie opowiadania planowali uczcić imieniny mamy?
- 2 Co posłużyło rodzinie za latającą maszynę?
- 3 Opowiedz o locie nad miastem.
- 4 Wypiszcie w grupach pomysły na świętowanie Dnia Matki. Przedstawcie swoje propozycje.

Dzień Dziecka w różnych krajach

Dzień Dziecka obchodzi się na świecie od około sześćdziesięciu lat, więc stał się już międzynarodową tradycją. Jednak w różnych krajach świętuje się go w innym czasie, a czasem też w odmienny sposób.

W Polsce i krajach sąsiednich (w Czechach, na Słowacji, Ukrainie) Dzień Dziecka świętuje się 1 czerwca, we Francji – 6 stycznia podczas Święta Rodziny, a w Turcji – 23 kwietnia.

W krajach wschodniej Azji Dzień Dziecka obchodzi się 5 maja. W Japonii było to kiedyś tylko święto chłopców. Tego dnia wieszają obok domów latawce w postaci karpia: czarne oznaczają ojców, czerwone – matki, a niebieskie – synów. Córki nie mają swoich latawców – 3 marca, czyli w dawnym dniu dziewczynek, otrzymują lalki.

- 1 Jak można zorganizować Dzień Dziecka w twojej rodzinie i szkole? Porównaj swoje pomysły z pomysłami koleżanek i kolegów.
- 2 Wyobraź sobie, że w Polsce, tak jak w Japonii, przygotowuje się rodzinne latawce na Dzień Dziecka. Jakie zwierzęta i kolory wybierzesz dla mamy, taty i rodzeństwa?

Dzień Dziecka

(fragment książki „Kuba i Buba, czyli awantura do kwadratu”)

Zgadnijcie, ile razy w ciągu roku Kuba i Buba kłócą się ze sobą? Trzysta sześćdziesiąt pięć. A dlaczego właśnie tyle? Bo tyle jest dni w roku. A o co najczęściej się kłócą? O wszystko. A dlaczego? Bo tak już jest – i koniec!

Nasze sympatyczne bliźniaki same chyba nie wiedzą, jak to jest z tymi ich kłótniami. Z jednej strony nie mogą bez siebie żyć, z drugiej – nie mogą ze sobą wytrzymać.

– Może gdyby Kuba nie był taki ciapowaty?... – tłumaczy Buba.

– Może gdyby Buba nie miała takich głupich pomysłów?... – wyjaśnia Kuba.

– Poza tym to jeszcze dzieciuch! – Buba patrzy na swojego brata z wyższością.

– Co?! – Kubę aż zatyka na moment. – Przecież mam tyle samo lat co ty!

Lecz Buba wzrusza tylko ramionami.

– Każdy wie... – uśmiecha się z satysfakcją – że dziewczynki dojrzewają szybciej... Ja jestem już prawie dorosła. [...]

I w tym momencie wybucha awantura.

– Nie jestem już dzieckiem! – krzyczy Kuba.

– A właśnie że jesteś! – wrzeszczy Buba. [...]

Czasami ich awantury przyciągają uwagę rodziców.

– Czy możecie wreszcie ustalić – mama poprosiła kiedyś bliźniaki – które z was jest dzie...

– On! – przerwała mamie Buba.

– Ona! – przerwał mamie Kuba.

Mama i tata spojrzeli na siebie porozumiewawczo.

– Bo dzisiaj jest Dzień Dziecka... – westchnął tata. – I nie wiemy, komu dać prezent... [...]

- 1 Kim są Kuba i Buba?
- 2 Jak często kłócą się Kuba i Buba? Z jakiego powodu?
- 3 Jaki sposób na zakończenie kłótni znaleźli rodzice?
- 4 Wyjaśnij, co oznacza powiedzenie: **Kto się czubi, ten się lubi.**
- 5 Naucz się pięknie czytać wybrany fragment tekstu.

Ja i moje emocje

- 1 Powiedz, co czują osoby, które żyją w zgodzie z innymi. Jak się zachowują?
- 2 Jak zachowują się i co czują osoby kłócące się z innymi?
- 3 Co trzeba zrobić, by kłótnia zamieniła się w zgodną rozmowę?
- 4 Razem z koleżankami i kolegami ustal zasady zgodnej zabawy i zapisz je w zeszycie.

Jan Paweł II

W świecie jest najbardziej znany jako pierwszy papież Polak. Był księdzem, a także poetą, aktorem, autorem sztuk teatralnych i filozofem. Potrafił mówić w wielu językach. Dzięki swojej działalności stał się autorytetem dla wielu ludzi.

Mówiono o nim „papież podróżnik”. W czasie 27 lat swojego pontyfikatu, czyli pełnienia funkcji zwierzchnika Kościoła katolickiego, odwiedził około 130 krajów na sześciu kontynentach świata. W niektórych krajach, takich jak Polska czy Francja, Jan Paweł II był kilka razy. W czasie swoich wizyt spotykał się z ludźmi i starał się pogłębiać ich wiarę.

Właściwie nazywał się **Karol Wojtyła**. Urodził się w Wadowicach. Gdy dorósł, został księdzem. Bardzo lubił pracować z młodymi ludźmi. Jeździł z nimi w góry, organizował spływy kajakowe, przygotowywał sztuki teatralne. Wspierał w trudnych chwilach, wskazywał wartości, którymi należy się kierować w życiu. Gdy już był papieżem, ustanowił Światowe Dni Młodzieży.

O Ludziku podróżniku

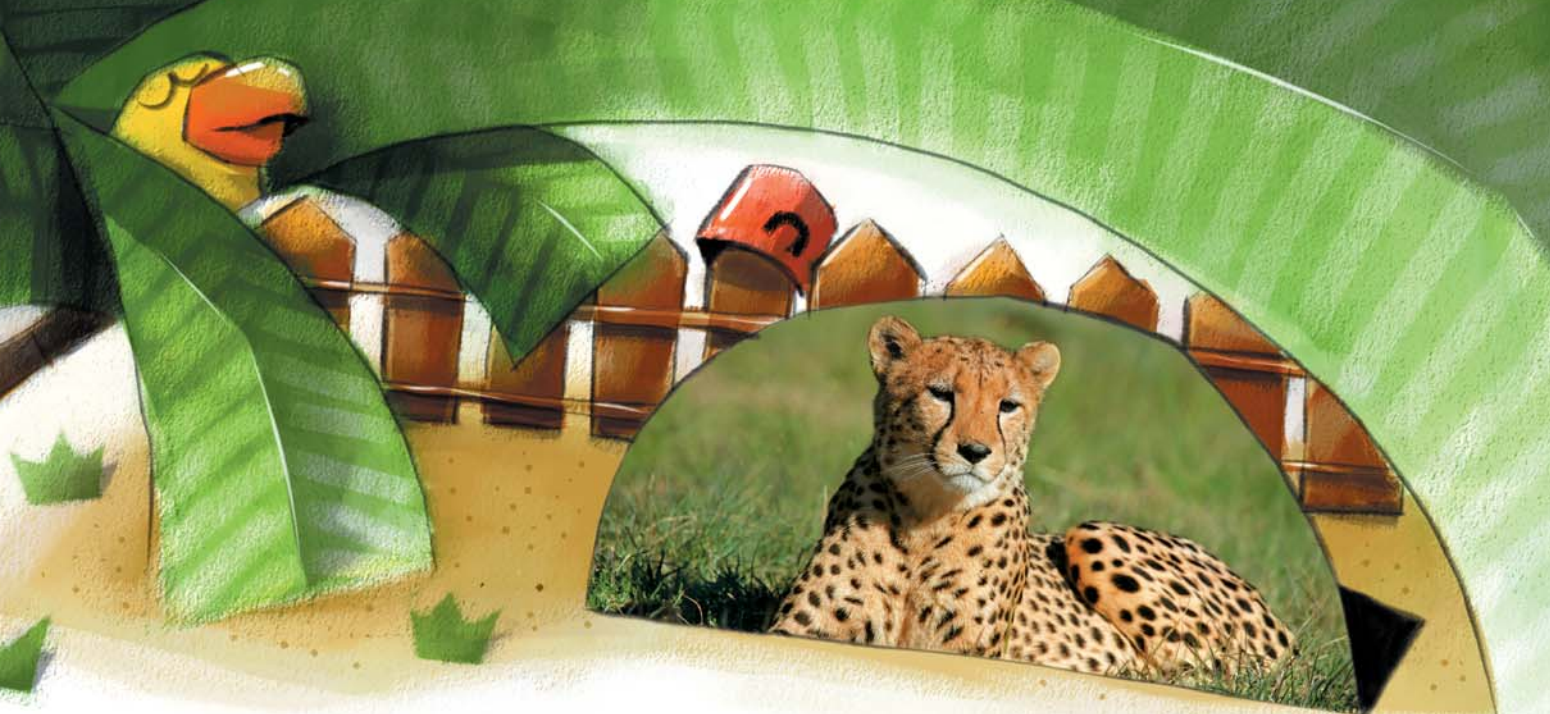
(fragment)

Mieszkał pod lasem nieduży Ludzik,
lecz się pod lasem tym strasznie nudził.
Dość miał już zwykłych polskich pejzaży
i o wojażach bez przerwy marzył.

Z mapą Afryki siadł więc przy stole:
– Chyba się wreszcie w podróż wybiorę!
Będę na słoniu lub na wielbłądzie
od jutra jeździł po Czarnym Łądzie.
I żeby czasu już nie marnować,
niezbędne rzeczy zaczął pakować.
[...]

Bardzo się zmęczył, strasznie się spocił,
lecz w pół godziny dom ogołocił.
A kiedy stwierdził, że to już wszystko,
w te pędy pobiegł był na lotnisko.
– Aż tyle waliz?! – zawołał tragarz. –
Będzie pan musiał płacić nadbagaż!
Samych pakunków jest ze trzydzieści.
W żaden samolot to się nie zmieści!

Zmartwiony wrócił do domu Ludzik:
„Znowu pod lasem będę się nudził...”.
– Lecz nic to! – klasnął. – Właściwie wolę
w cieniu posiedzieć pod parasolem.
No i przy takiej pięknej pogodzie
rozbiję sobie namiot w ogrodzie.
Palma z salonu, fotel bujany...
Ech, już nie muszę zwiedzać Botswany!*

Że nie miał w domu zwierza niestety,
zdjęcie geparda wyciął z gazety
i tak zawołał radosnym głosem:
– Własną Afrykę mam! Tu! Pod nosem!

* Botswana – kraj w Afryce

- 1 Odszukaj w wierszu fragment mówiący, o czym marzył Ludzik.
- 2 Dlaczego Ludzik nie poleciał do Afryki?
- 3 W jaki sposób Ludzik urządził własną Afrykę?
- 4 Jak myślisz, dlaczego od wieków dalekie podróże fascynują ludzi?

Kontynenty

Polska leży w Europie, która jest jednym z siedmiu kontynentów. Oprócz Europy na Ziemi znajdują się następujące kontynenty: Azja, Afryka, Ameryka Północna, Ameryka Południowa, Australia i Antarktyda.

ulica
Ciekawych Wyrazów

kontynent –
wielki obszar lądu
otoczony morzami
i oceanami

- 1 Wyjaśnij, co to jest kontynent.
- 2 Przyjrzyj się mapie świata i wymień kontynenty.
- 3 Który kontynent masz ochotę zwiedzić i dlaczego?

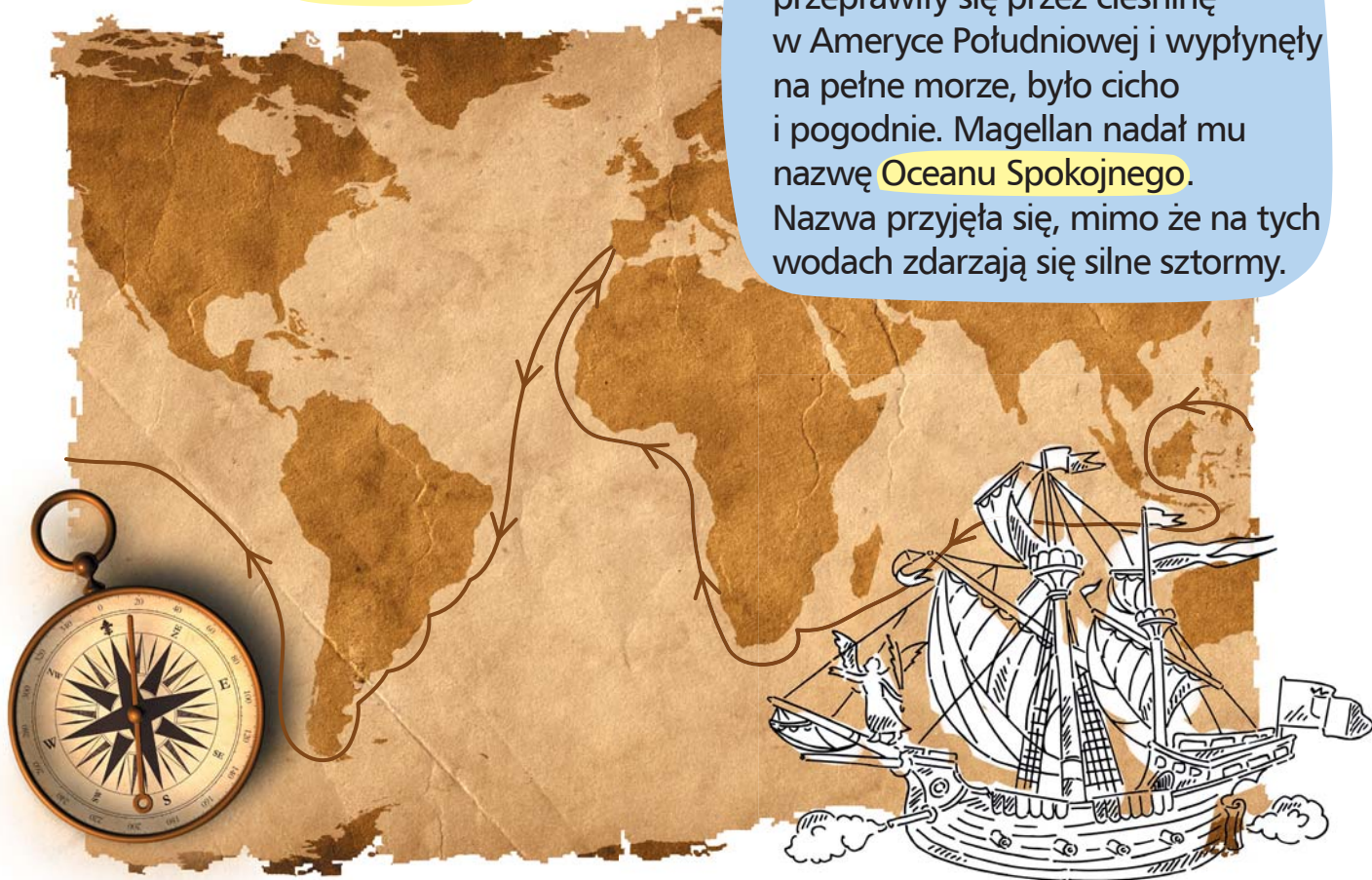
Odkrycia geograficzne

Tropicieli
wiedzy

Powierzchnia Ziemi jest już dziś dobrze poznana i opisana. Zanim do tego doszło, odkrywcy byli narażeni na wiele trudów i niebezpieczeństw.

Pierwsi Europejczycy dotarli do Ameryki na długo przed wyprawą Krzysztofa Kolumba. Byli to **wikingowie**.

Pierwsi opłynęli Ziemię uczestnicy wyprawy dowodzonej przez Ferdynanda Magellana. Gdy statki przeprawiły się przez cieśninę w Ameryce Południowej i wypłynęły na pełne morze, było cicho i pogodnie. Magellan nadał mu nazwę **Oceanu Spokojnego**. Nazwa przyjęła się, mimo że na tych wodach zdarzają się silne sztormy.

Europejczycy badali również wybrzeża Afryki. Jedną z wypraw sztorm zapędził na nieznaną kraniec tego kontynentu. Król Portugalii nazwał go **Przylądkiem Dobrej Nadziei**. Sądził, że jeśli popłynie się wokół niego, będzie można dotrzeć do Indii. Potwierdziła to wyprawa Vasco da Gamy (czytaj: wasko da gamy).

- 1 Narysuj mapę podwórka lub placu zabaw na podstawie przeprowadzonych obserwacji i pomiarów. Czy praca nad mapą przyniosła niespodziewane odkrycia? Jakie?
- 2 Poszukaj na mapie świata Gór Strzeleckiego. Dowiedz się z różnych źródeł, kim był odkrywca, którego tak upamiętniono.

Ciemne okulary

(fragment książki „Afryka Kazika”)

Kiedyś wyobrażałem sobie, że pustynia to monotonna kraina pustkowi, pośród których nie ma nic ciekawego. W czasie podróży przez Afrykę przekonałem się, że to nieprawda. Na pustyni znaleźć można miejsca pełne różnobarwnych kamieni, skały o fantastycznych kształtach i niebotyczne góry złotego piasku, a także miejsca, gdzie piasek jest bielutki niczym śnieg.

Przemierzałem taką właśnie białą pustynię, gdy nagle jakby chmura przysłoniła mi widok. Przecierałem oczy, nic jednak nie pomagało. Nie widziałem nawet własnej dłoni! Traciłem wzrok! Jak przez mgłę ujrzałem w oddali ciemną niewyraźną plamę. Udałem się w tym kierunku. Nie pamiętam, jak długo szedłem, potykając się o kamienie, aż w końcu usłyszałem ludzkie głosy i szelest liści palm. Dotarłem do oazy!

– Ratunku! – wołałem. – Pomóżcie, proszę!

Jacyś ludzie wybiegli mi na spotkanie, a ja niczego już nie widziałem. Ktoś pomógł mi prowadzić rower, ktoś inny wskazywał drogę do gabinetu doktora. Po chwili siedziałem na krześle i wsłuchiwałem się w odgłosy krzątania doktora po gabinecie. Choć był środek dnia i oczy miałem szeroko otwarte, widziałem tylko ciemność.

– Panie doktorze, nic nie widzę! Oślepiłem na pustyni – tłumaczyłem.

– Wszystko będzie dobrze – usłyszałem uspokajający głos. –

Posmarujemy oczy lekarstwem, założymy bandażę i za dwa dni będzie pan zdrow!

h

na początku wyrazu

– Co się stało? Dlaczego przestałem widzieć?
– To częsta w tych stronach choroba. Biały piasek niczym lustro odbija promienie słońca. Jeśli człowiek nie nosi ciemnych okularów chroniących oczy przed słońcem, po pewnym czasie traci wzrok.

– Miałem wielkie szczęście, że znalazłem drogę do oazy i spotkałem pana, doktorze.

Doktor roześmiał się, otworzył szafę, wyciągnął coś z szuflady i podał mi. To były okulary!

– Niech pan pamięta, by zakładać je zawsze, gdy świeci słońce.

– Na pewno będę o tym pamiętał. Nie chciałbym po raz drugi utracić wzroku – odpowiedziałem.

– Tak to jest – doktor znów zaczął się śmiać. – Dopiero gdy człowiek zachoruje, zaczyna dbać o swoje zdrowie.

Po dwóch dniach, dokładnie tak jak mówił doktor, odzyskałem wzrok i mogłem kontynuować podróż. Odtąd zawsze już pamiętałem, by zakładać ciemne okulary i chronić w ten sposób oczy przed ostrym afrykańskim słońcem.

- 1 Opowiedz o przygodzie bohatera opowiadania na pustyni.
- 2 Dlaczego podróżnik stracił wzrok?
- 3 Jak należy zabezpieczać się przed intensywnym światłem słonecznym?
- 4 Pomyśl i powiedz, jakie trudności mogą mieć ludzie żyjący na pustyni. A zwierzęta?
- 5 Przeczytaj całą książkę „Afryka Kazika” i opowiedz inną przygodę bohatera.
- 6 Przepisz do zeszytu wyrazy zapisane pod zdjęciami na marginesie. Zapamiętaj pisownię tych wyrazów.

hiena

hipopotam

hamak

hangar

Gimnastyka oka i języka

- 1 Odczytaj z promieni słonecznych fragment wiersza „Jasne jak słońce” Jana Brzechwy.

Gdy petzną dwa zaskrońce,
Z nich każdy ogon ma.
To jasne jest jak słońce
I jak dwa razy dwa. [...]
Lecz co dzień, zanim zasnę,
Zamyślam się przed snem:
Choć słońce jest tak jasne,
Cóż ja o słońcu wiem?

Ciekawe kropki

Malarstwo kropkowe, zwane również sztuką pustyni, to rodzaj malarstwa uprawianego przez rodowitych mieszkańców Australii – Aborygenów. Polega na stawianiu tysięcy małych kropek, które tworzą kolorowe wzory i obrazy.

Plemienni artyści korzystają z czterech podstawowych kolorów: żółtego jako koloru słońca, brązowego – ziemi uprawnej, czerwonego – piasku pustyni i białego – koloru chmur. Na obrazach przedstawiają charakterystyczne dla Australii rośliny i zwierzęta. W swojej twórczości odwołują się też do wierzeń religijnych Aborygenów.

- 1 W jaki sposób powstają obrazy malowane techniką kropkową?
- 2 Co symbolizują kolory wykorzystywane przez Aborygenów?
- 3 Jakimi cechami powinien charakteryzować się artysta malujący obrazy tą techniką?

Zwierzęta Australii

W Australii żyją zwierzęta, które nie występują nigdzie indziej na świecie. Wśród nich są na przykład kangury i koale, które należą do torbaczy. Ich młode po urodzeniu przebywają w specjalnej torbie na brzuchu matki. Niezwykłymi zwierzętami są kolczatki i dziobaki – jako jedyne wśród ssaków składają jaja jak ptaki.

- 1 Wymień zwierzęta żyjące w Australii.
- 2 Powiedz, czym charakteryzują się torbacze.
- 3 Jaką niezwykłą dla ssaków cechą mają kolczatka i dziobak?
- 4 Wybierz jedno australijskie zwierzę. Zdobądź na jego temat informacje i wykonaj plakat. Podziel się swoją wiedzą z innymi.

kangur olbrzymi

diabeł tasmański

kakadu różowa

kakadu

kukabura

kolczatka

dziobak

koala

Bagaż

(fragment książki „Pan Kuleczka. Dom”)

– Nóż! – wołała Katastrofa. – Albo lepiej komplet noży, bo jeden może się złamać.

– Plaster z opatrunkiem – powiedział Pypeć – bo nożem można się skaleczyć. A kompletem tym bardziej.

– Serwetę! – Katastrofa już ściągała ze stołu ich ulubioną, żółtopomarańczową. – Tam na pewno nie będzie takiej ładnej!

– A skąd wiesz, że tam będzie stół? – zapytał Pypeć.

– Stół? – zdziwiła się Katastrofa. – Stoły są wszędzie! A taka piękna serweta jest tylko u nas! Chociaż... Może masz rację. Stół też weźmiemy. [...]

Pan Kuleczka [...] rozejrzył się lekko zakłopotany po pokoju. Pokój wyglądał zupełnie inaczej niż zwykle. Przypominał sklep, przez który przeszedł huragan. Leżały tu, stały, a nawet ciągnęły się najrozmaitsze przedmioty, przyniesione, przyturlane i przywleczone z całego domu.

Nauszniki i rękawiczki („Bo może się ochłodzić!”), gry („Żebyśmy się nie nudzili”) [...], aparat do nurkowania („A skąd wiadomo, że w pobliżu leśniczówki nie ma żadnego morza?”) [...], pół biblioteczki („Do czytania na dobranoc”) i wiele innych rzeczy, które zaczynały już wirować Panu Kuleczce przed oczyma. [...]

A wszystko zaczęło się tak niewinnie! Po prostu zapytał, co Pypeć, Katastrofa i Bzyk-Bzyk chcieliby wziąć ze sobą na wakacje.

– Płyn przeciw komarom – mówił teraz Pypeć.

– I ten obrazek z księżycem i drabiną, z naszego pokoju! – wołała Katastrofa.

– Bzyk-bzyk! – byczyła Bzyk-Bzyk, próbując przeciągnąć na środek pokoju buty narciarskie Pana Kuleczki.

Pan Kuleczka mocno zacisnął oczy, a potem [...] uniósł rękę.

– Chwileczkę! – powiedział.

Wszyscy zatrzymali się w pół drogi i zapadła nagła cisza.

– Tak nie można! – powiedział stanowczo Pan Kuleczka. –

Nie można zabrać ze sobą wszystkiego. A poza tym – nie warto.

Wszyscy rozejrzeli się po pokoju.

– To... – zaczął Pypeć – to co robimy?

– Może usiądziemy sobie przy stole – zaproponował Pan Kuleczka – i porozmawiamy, co dla kogo jest naprawdę ważne. A potem to weźmiemy.

Wspólnymi siłami odgarnęli drogę do stołu i odnaleźli krzesła. Potem siedzieli dość długo i rozmawiali o tym, co jest ważne i co naprawdę warto zabrać ze sobą. A jeszcze potem zaczęli wybierać te naprawdę ważne rzeczy spośród zgromadzonych w pokoju, a te mniej ważne odnosili na miejsce. Poszło im bardzo dobrze. Mucha Bzyk-Bzyk zauważyła przy tym, że można być kimś zupełnie malutkim i bardzo ważnym. Kaczka Katastrofa – że naprawdę ważnych rzeczy jest o wiele mniej niż nieważnych. A pies Pypeć – że niektórych ważnych rzeczy nie da się zapakować. Bo jak spakować na przykład rozmowę przy stole?

- 1 Powiedz, kim są bohaterowie opowiadania.
- 2 Wymień jak najwięcej przedmiotów, które Pypeć, Katastrofa i Bzyk-Bzyk zamierzali zabrać ze sobą na wakacje.
- 3 W jaki sposób bohaterowie zdecydowali, co trzeba spakować?
- 4 Przepisz do zeszytu początek zdania i je dokończ.

W daleką podróż należy zabrać...

Na wakacje!

Cześć!

Tu Hania. Nie mogę uwierzyć, że za chwilę będą wakacje! A potem pójdę do trzeciej klasy. I Wy też! A potem do czwartej, piątej i szóstej... Ojej! Ale ja chyba nie chcę tak szybko urosnąć. Ciekawe, czy można spowolnić to rośnięcie? Jak myślicie? Chyba nie, skoro lata też nie można wydłużyć. Szkoda. Bo w te wakacje lecę do Irlandii! Samolotem! Moja siostra cioteczna Ewelina mnie zaprosiła. Pamiętacie? Ale się cieszę, mówię Wam!

W ostatnie lato nigdzie nie wyjeżdżałam, bo nie miałyśmy pieniędzy, i było mi smutno, gdy inni gdzieś jechali. Okropnie im zazdrościłam. I nawet trochę płakałam, bo Henio wyjechał na całe dwa miesiące i bałam się, że nie będę miała z kim się bawić i całe lato będę taka samotna i nieszczęśliwa. Ale potem okazało się, że wakacje bez wyjeżdżania wcale nie są takie straszne.

W lipcu mama zapisała mnie na zajęcia z tańca i to było bardzo fajne, bo ja lubię tańczyć, a tam poznałam koleżanki, co też to lubią. Po tańcach chodziłam z Gamonem i aparatem fotograficznym na długi spacer dookoła osiedla. Mama wymyśliła taką zabawę, żebym codziennie robiła zdjęcia w jednym kolorze, na przykład w środę miałam fotografować tylko to, co jest niebieskie, a w czwartek – tylko fioletowe. I to wcale nie było łatwe. Kiedyś skradaliśmy się z Gamonem bardzo długo za jedną panią w czerwonej sukience i czerwonych włosach, żeby zrobić jej zdjęcie, a potem ona wszystko popsukała, bo usiadła na zielonej ławce.

A w sierpniu po południu jeździliśmy z mamą na różne wycieczki po okolicy i chodziliśmy na wystawy. I jeszcze do muzeum, i do kina. I zwiedziłyśmy wszystkie place zabaw w naszym mieście! I jeszcze chodziliśmy do parku na koc, a tam rysowałyśmy drzewa i kwiaty. Raz nawet udało mi się narysować wróbla, bo bardzo długo jadł koło nas okruszki.

Wakacje są fajne, bo wtedy nie trzeba się spieszyć i można robić takie różne rzeczy, na które na co dzień nie ma czasu. Dobrze, że wszystkie bilety z tych wycieczek i rysunki, i zdjęcia wkleiłam do pamiętnika,

bo inaczej bym zupełnie zapomniała, ile ciekawych rzeczy wydarzyło się na tych domowych wakacjach. Teraz też wezmę ze sobą pamiętnik i będę wszystko opisywać. I wklejać też będę. Bo przecież w takiej Irlandii to nawet bilet na autobus jest inny.

Ale się cieszę! Szkoda tylko, że nie mogę zabrać Gamonia. Za to zabieram przytulankę Stefanię. No i Noni. To Henio wymyślił, żebym je wzięła. W ostatnie wakacje on miał Noni na obozie, bo się bał jechać pierwszy raz bez rodziców. Ja się nie boję, bo jadę do Eweliny i cioci, ale może dobrze ją mieć – tak na wszelki wypadek – jakbym wpadła w jakiś kłopot? Na przykład kiedy nie zrozumie, co do mnie mówią. Bo w Irlandii mówi się po angielsku i irlandzku. Trochę teraz żałuję, że się nie uczyłam więcej tego angielskiego. Jak wrócę, to będę uważała na lekcjach. Żeby, jak urosnę, mogła podróżować i ze wszystkimi rozmawiać.

Do napisania po wakacjach!
Wasza Hania podróżniczka

PS

Jejku, ale wstyd! Henio zapytał, gdzie dokładnie jest ta Irlandia, i ja nie wiedziałam. No to idę sprawdzić w atlasie. Pa, pa!

Andrzej Marek Grabowski

Ślimak Staś

(fragment)

Co roku z okazji nadejścia
lata w królestwie
Fantazjokunamuniubęc król
Abecediusz organizuje wielki
wyścig. Każdy biegacz marzy, by
zdobyć główną nagrodę – Świecący
Złoty Światłem Śliczny Puchar
Pełen Ślazowych Cukierków,
w skrócie Świeżoświaślipupeślacu.
W tym roku wyścig miał odbyć się
w środę. Już od rana na starcie
obok strumienia stanęli naj słynniejsi
zawodnicy: jeleń Szymon, koń Jaś
razem z synem – żrebakiem Janem,
sarna Paula, gepard Olek, struś Zbyś
i zając Poziomka. [...]

- 1 Opowiedz, co przedstawiono na dużej ilustracji.
- 2 Ułóż i napisz w zeszycie krótką historyjkę pasującą do ilustracji. Wykorzystaj wszystkie podane wyrazy.
- 3 Zapamiętaj pisownię wyrazów znajdujących się pod małymi obrazkami.

ślimak

ćma

Bawimy się z Noni

strumień

jeleń

struś

źrebak

Jerzy Ficowski

Czerwiec

Czerwiec sady owocami
okraślił najwcześniej:
czerwienieją w środku czerwca
słodziutkie czereśnie.

Jeszcze swoich klas za nami
nie zamknęła szkoła,
a już las się niecierpliwi,
do siebie nas woła.

Czekaj, lesie, wstrzymajże się:
czerwiec w mig przeleci
i po twoim mchu zielonym
będą biegać dzieci!

Jeszcze tydzień, jeszcze drugi –
skończy się nauka
i w zielonych wrotach lata
kukułka zakuka.

- 1 Kiedy rozpoczyna się kalendarzowe lato?
- 2 Jakie zwiastuny nadchodzącego lata wymienił poeta w wierszu?
- 3 Przeczytaj wiersz cicho, a później głośno. Naucz się wiersza na pamięć.

Owocowa kamizelka ratunkowa

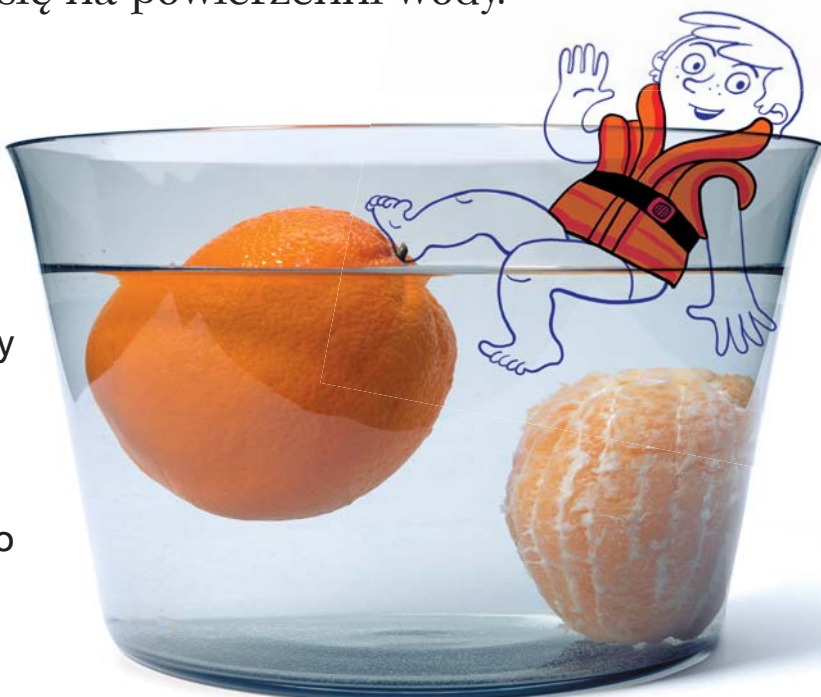
Przekonaj się, jak działa kamizelka ratunkowa.

Przygotuj dwie mandarynki oraz duże naczynie z wodą. Obierz jedną mandarynkę ze skórki, a potem oba owoce jednocześnie wrzuć do wody. Co się stało z owocami?

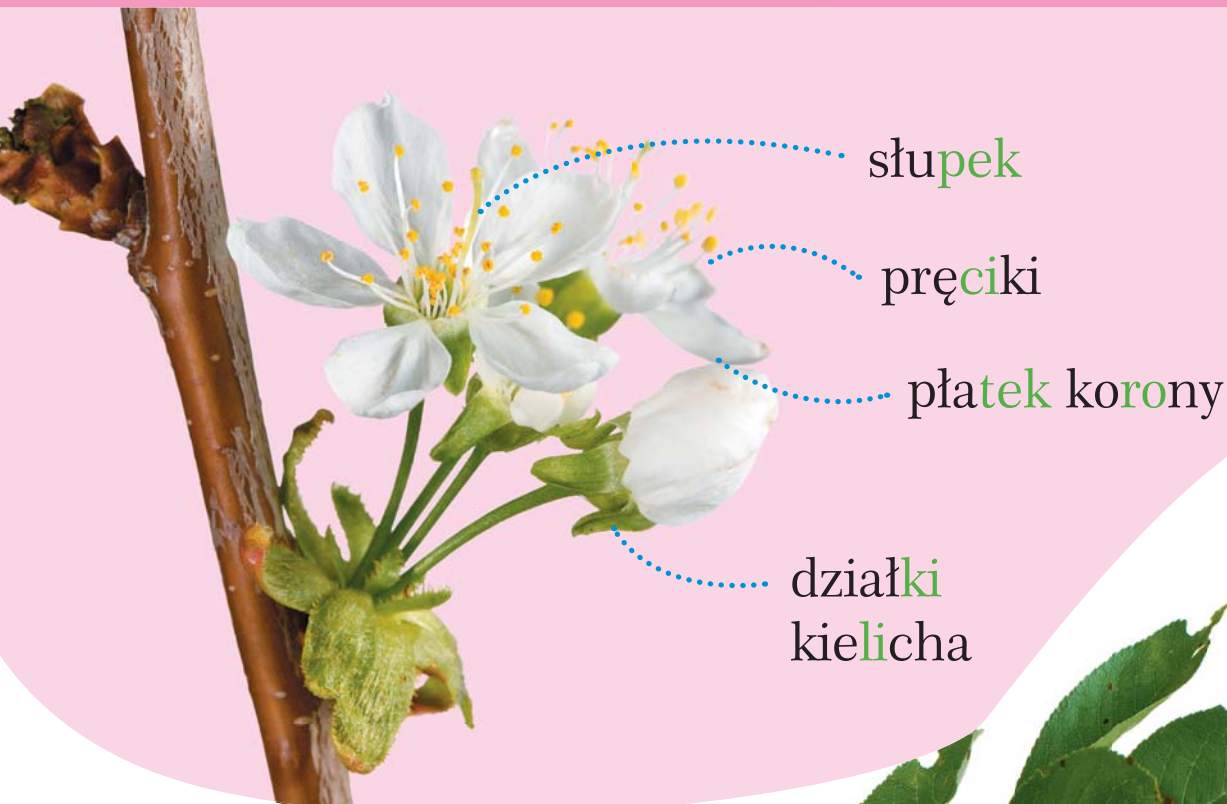

Dzięki temu, że w gąbczastej skórce mandarynki znajduje się powietrze, owoc unosi się na wodzie. Podobnie działa kamizelka ratunkowa – znajdujący się w niej lżejszy od wody materiał powoduje, że ludzie mogą utrzymać się na powierzchni wody.

- 1 Dlaczego obrana mandarynka opadła na dno naczynia?
- 2 Powiedz, dlaczego skórkę mandarynki lub pomarańczy możemy porównać do kamizelki ratunkowej.
- 3 Obejrzyj z obu stron skórkę mandarynki i powiedz, co to znaczy, że jest gąbczasta.

Od kwiatu czereśni do owocu

słupek

pręciki

płatki korony

działki
kielicha

Pąki kwiatów
czereśni rozwijają
się w marcu
i kwietniu.

Owady przenoszą
pyłek z pręcików
jednego kwiatu
na słupek innego
i zapylają kwiat.

Po zapyleniu usychają pręciki i szyjka słupka, a płatki odpadają. Z pozostałej części kwiatu zaczyna rozwijać się owoc.

W maju pojawiają się owoce. Są jeszcze niedojrzałe.

Koniec czerwca i lipiec to czas zbiorów dojrzałych czereśni.

- 1 Opisz, jak zbudowany jest kwiat czereśni.
- 2 Wyjaśnij, jaką rolę w rozwoju rośliny pełnią owady.
- 3 Wyszukaj i wskaż fragment mówiący o tym, w jaki sposób pyłek kwiatowy może być przeniesiony na inny kwiat.

Gimnastyka oka i języka

- 1 Przeczytaj głośno i wyraźnie wiersz Elżbiety Marii Minczakiewicz. Następnie odczytaj go rytmicznie tak, jak jedzie pociąg. Spróbuj przeczytać wyrazy w wierszu od końca utworu.

Walizki

Jadą dzieci
na wakacje.

Wjeżdża pociąg
już na stację.

Stoją dzieci
i walizki.

Czy wystarczy
ich dla wszystkich?

- 2 Zaproponuj eksperyment językowy i nadaj wakacyjnym bagażom ciekawe nazwy.

Wakacje tuż-tuż!

Już niedługo rozpoczną się wakacje. Aby je spędzić bezpiecznie, należy pamiętać o kilku ważnych zasadach.

- Opalanie się bez kremu z filtrem i okrycia głowy grozi oparzeniami słonecznymi lub udarem.
- Do wody wchodzi wyłącznie pod opieką dorosłych.
- Podczas podróży pilnuj swojego bagażu i często sprawdzaj, czy masz wszystko ze sobą.
- Aby w każdej sytuacji móc wezwać pomoc, zapamiętaj numery alarmowe.

numer
alarmowy

pogotowie
ratunkowe

straż
pożarna

policja

- 1 Powiedz, o czym jeszcze należy pamiętać, aby wakacje były bezpieczne.
- 2 Zaprojektuj znak przedstawiający jedną z zasad bezpiecznego spędzania wakacji.

Abecadło muzyczne

Elementy muzyki – harmonia

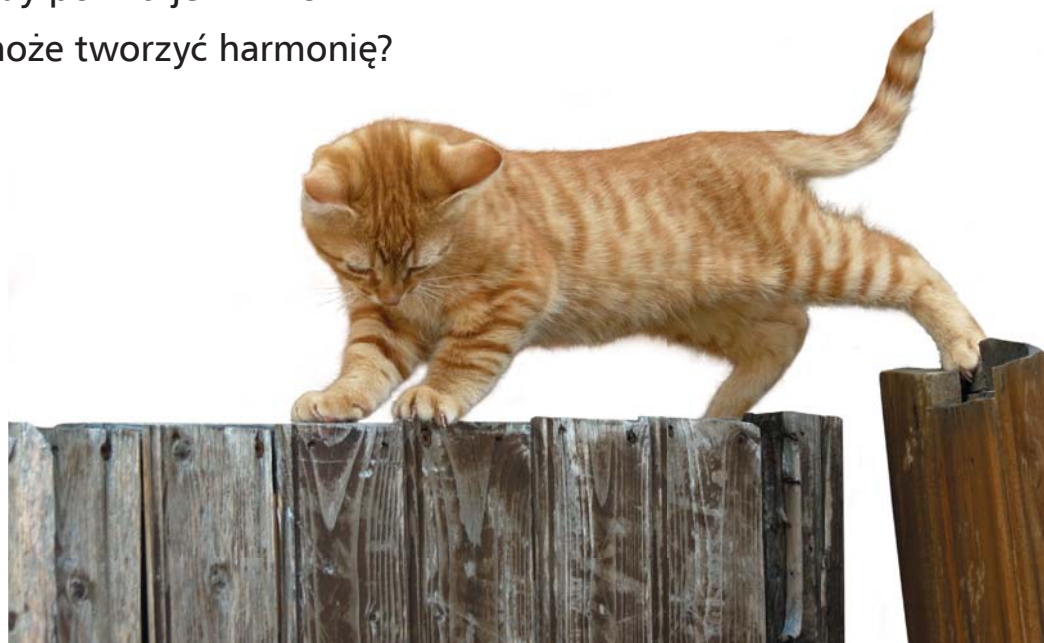
Pojedyncze dźwięki następujące po sobie to jedna **melodia**. Taką melodię ma na przykład utwór „Wlazł kotek na płotek”. Zapis tej melodii wygląda tak:

Dwie melodie (może ich być również więcej) wykonywane w tym samym czasie tworzą **harmonię**. Zapis nutowy dwóch melodii może wyglądać tak:

- 1 Powiedz, kiedy powstaje harmonia.
- 2 Ile melodii może tworzyć harmonię?

Abecadło muzyczne

Polka

Polka jest czeskim tańcem narodowym. Czesi nazywają ją půlka (czytaj: pulka), co znaczy „połowa”.

Polkę spotykamy w muzyce ludowej, rozrywkowej oraz klasycznej. Jest popularnym tańcem tworzonym i tańczonym w całej Europie, a także w Ameryce Północnej.

Wielu kompozytorów tworzyło różne warianty polki. Johann Strauss (czytaj: johan sztraus) skomponował słynny utwór „Pizzicato-Polka” (czytaj: picc-ikato). Muzycy wykonują go na instrumentach strunowych bez smyczka, szarpiąc struny palcami.

Cechy tańca:

- takt na dwa,
- tempo szybkie,
- charakter żywy, skoczny.

- 1 Skąd pochodzi polka?
- 2 Naucz się podstawowych kroków polki.
- 3 Posłuchaj utworu „Pizzicato-Polka” Johanna Straussa i narysuj do niego ilustrację.

Abecadło instrumentów

Instrumenty strunowe smyczkowe

Wiolonczela jest instrumentem strunowym smyczkowym. Ma cztery struny. Gra się na niej smyczkiem i pięcioma palcami lewej ręki. Na tym instrumencie można zagrać jednocześnie więcej niż jeden dźwięk.

wiolonczelista

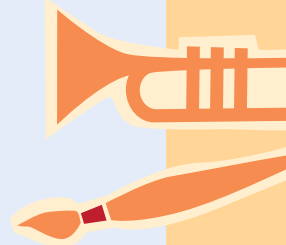
Wiolonczeliści mogą grać solo, w zespole lub w orkiestrze.

- 1 Do jakiej rodziny instrumentów należy wiolonczela?
- 2 Porównaj wiolonczelę z innymi znanymi ci instrumentami strunowymi.
- 3 Jak nazywają się muzycy grający na wiolonczelach?

wiolonczela

Piórką, dźwiękiem i pędzelnikiem

Michał Gorstkin-Wywiórski, „Pejzaż z wierzbą”

Wojciech Kossak, „Olszynka Grochowska”

- 1 Wysłuchaj fragmentów utworów Fryderyka Chopina* „Mazurek b-moll op. 24 nr 4**” oraz „Polonez A-dur op. 40 nr 1”.
- 2 Jak sądzisz, czy zaprezentowane obrazy mogłyby być ilustracją do wysłuchanych fragmentów utworów?
- 3 Co możesz powiedzieć na temat wybranego fragmentu utworu?
- 4 Narysuj ilustrację do wybranego fragmentu utworu.

* Chopina – czytaj: szopena

** op. 24 nr 4 – czytaj: opus dwudzieste czwarte numer cztery; **opus** po łacinie oznacza dzieło

Smocza Drużyna Rowerowa

W piątek po lekcjach rodzice Lotki zabrali smoki na dwudniową wycieczkę rowerową. Mieli zwiedzać zabytki i podziwiać krajobrazy, a wieczorami rozbijać namioty i gotować kolację na ognisku.

– Kto się ze mną ściga?! – zawołał Cyryl zaraz po starcie.

– Oszczędzajcie siły – poradziła mama Lotki. – Kemping, na który jedziemy, jest dosyć daleko.

– Oj, mamoo! – powiedziała Lotka. – Jesteśmy Smoczą Drużyną Rowerową, a nie Powolną Gromadą Ślimaków. To jak? Ruszamy?

– Ruszamy! – potwierdziły smoki.

Pedałowali najszybciej, jak się dało, i wkrótce zostawili rodziców daleko w tyle. Nie zwracali uwagi na otaczające ich krajobrazy. Liczył się tylko wyścig. Po jakimś czasie Ksawery zwolnił. Zaraz po nim Jacenty, a potem Lotka.

– Mam dość! – jęknął Cyryl. – Nie dam rady pojechać nigdzie dalej!

Rzucili rowery w trawę i położyli się obok nich, ciężko dysząc.

– Co się stało ze Smoczą Drużyną Rowerową? – spytali rodzice Lotki, gdy w końcu do nich dotarli.

Lotka uchyliła jedno oko:

– Zamieniła się w Smoczą Drużynę Odpoczynkową – wyszeptała.

Pozostałe smoki nie dodały do tego ani słowa. Zmęczone wyścigiem chrapały aż miło!

Sport dywanowy

Ksawery martwił się, że chociaż gra w piłkę i jeździ na rowerze i nartach, nie idzie mu to najlepiej.

– Jestem za wolny – skarżył się Jacentemu.

– Może i nie jesteś bardzo szybki, ale za to żadne z nas nie jest tak silne jak ty – powiedział Jacenty. – Mógłbyś dźwigać ciężary albo pchać kulą.

– Nie chcę – Ksawery spuścił łeb. – Wolałbym taki sport, w którym gra się z jakimś innym smokiem, nie samemu. A na to jestem po prostu za kiepski.

Jacenty nie wiedział, co na to odpowiedzieć, bo naprawdę było tak, że Ksaweremu nie wszystko w sporcie wychodziło najlepiej.

Pewnego dnia Ksawery pomagał rodzicom w porządkowaniu jaskini. Początkowo trochę marudził, że mu się nie chce, ale potem wziął stos dywanów i poleciał z nimi do smoczego trzepaka. Rozwiesił pierwszy dywan, wziął zamach trzepaczką i uderzył z całej siły. Chmury kurzu uniosły się w powietrze. Uderzył jeszcze raz.

– Hej, smoku! – usłyszał nagle czyjś głos. – Masz świetne uderzenie. Może chciałbyś trenować u nas w klubie? Ksawery obejrzał się i zobaczył starszego smoka w stroju sportowym.

– Trenować? – spytał zdziwiony. – Co takiego? Sport dywanowy?

– O nie! – roześmiał się smok. – Tenis. Takiego talentu jak twój nie można zmarnować.

– I kto by pomyślał – mówił potem kolegom Ksawery – że sprzątanie może się do czegoś przydać!

Dzień Smoka

Zbliżał się Dzień Matki i smoki zaczęły się zastanawiać, jakie prezenty przygotować dla mam.

– A może moglibyśmy urządzić dla nich przyjęcie? – zaproponowała Lotka. – Sami upieklibyśmy ciasta i przygotowali sałatki, a potem...

– Przecież mamy zorientują się, że coś kombinujemy – przerwał jej Cyryl. – Moja ma nosa do takich spraw!

– W takim razie powiedzmy im, że szykujemy wcześniejszy Dzień Ojca – podsunął Jacenty.

– A jeśli tatusiowie zaczną coś podejrzewać? – spytał Ksawery.

– Wiecie co? – Lotka wpadła na pomysł. – Zróbmy wspólne przyjęcie dla mam i tatusiów. Mamom powiemy, że zapraszamy na Dzień Ojca, a tatusiom, że na Dzień Matki. Tak też zrobili. Przygotowania zajęły im ponad tydzień, ale dzięki temu napiekli całe góry pysznych rzeczy. Zanieśli je do pięknie ozdobionego ogrodu Jacentego i zaprosili rodziców.

– To dla was – zawołali. – Z okazji Dnia Matki i Dnia Ojca.

– A dla was – powiedzieli rodzice – mamy wielki tort i zaproszenia do kina. Z okazji... Dnia Dziecka.

– Hura! – ucieszył się Cyryl. A potem dodał:

– W takim razie umówmy się, że świętujemy dziś...

Dzień Smoka!

Na koniec świata

Jacenty od paru dni opowiadał, gdzie to on nie był!

I w Afryce, i na Antarktydzie, i w Indiach...

– Dlaczego zmyślasz? – zdenerwował się Cyryl. –

Przecież wiemy, że nigdy nie wylatywałeś tak daleko.

– A kto mówi, że wylatywałem? – zdziwił się Jacenty. –

Ja tam byłem bez opuszczania jaskini.

– Jak to? – zawołały smoki.

– Jeśli chcecie, to wam pokażę – zaproponował Jacenty i zaprosił kolegów do siebie. A tam, na środku jego pokoju stał... ogromny podświetlany globus.

– To prezent od wujka, który jest podróżnikiem – powiedział Jacenty. – Obracam globusem, zatrzymuję go i pytam wujka o miejsce, które dotykam łapą. W ten sposób podróżuję po całym świecie.

– A co zrobić, jak się nie ma takiego wujka? – spytał Ksawery.

– Można o takim miejscu poczytać! – Lotka zaklaskała w łapy. – To jest superzabawa.

– Eee tam! – Cyryl wzruszył skrzydłami. – Ja wolę podróżowanie, w czasie którego trzeba się ruszać. Dopiero wtedy można dolecieć na koniec świata.

Rozwinął skrzydła i zaczął okręzać globus, coraz szybciej i szybciej. Po dwudziestym okrążeniu usiadł na ziemi i złapał się za głowę.

– Ojej! – jęknął. – Chyba wolę podróże do domu niż na koniec świata.

Wstał i wrócił do siebie na piechotę. A pozostałe smoki długo jeszcze okręzały świat z książkami w łapach.

Smocze lato

Pod koniec roku szkolnego nic, tylko lało i lało. Nad ziemią wisiały ciężkie chmury, z których nieustannie spadały całe rzeki deszczu. Smoki siedziały u Lotki i grały w kości. Jacenty nie grał, tylko wyglądał smętnie za okno.

– Takie lato to nie lato – marudził.

– Przestań jęczeć – powiedziała Lotka. – Jesteśmy smokami i nie rozpuszczamy się od deszczu. Na pewno wymyślimy coś, żeby dobrze się bawić, nawet jeśli całe lato miałyby być deszczowe.

– Pewnie! – podchwycił Cyryl. – Możemy zorganizować mecz w błocie.

– Albo turniej łapania ryb! – zawołał ożywiony Jacenty.

– Kiedy na dworze pada, miło się siedzi w suchym wnętrzu i opowiada bajki – dorzuciła Lotka.

– Gdy pada deszcz, dobrze rosną grzyby – dodał Jacenty.

– Oaaa! – ziewnął Ksawery i zwinął się w kłębek na łóżku Lotki. – Kiedy leje, wspaniale się śpi.

Chrrrr!!!

- Ojej, patrzcie! – zawołał Cyryl. – Przestało lać i wyrzało słońce!
- Naprawdę? – powiedział Jacenty. – A już nabrałem ochoty na deszczowe grzybobranie.
- Ksawery uniósł łeb, spojrział w stronę rozjaśnionego słońcem okna i jeszcze raz ziewnął.
- Co za pech – westchnął. – Trzeba będzie wstać.
- To chcecie mieć w końcu słoneczne czy deszczowe lato? – spytała Lotka.
- Takie i takie – zawołał Cyryl i wyleciał ze śmiechem przez okno. – Byle tylko było smocze!

-aż

w wyrazach obcego
pochodzenia

bagaż
bandaż
garaż
masaż
pejzaż
witraż

wielka
litera

w nazwach
mieszkańców państw

Anglik
Australijczyk
Belg
Czech
Francuz
Hiszpan

Niemiec
Polak
Rosjanin
Ukraińiec
Węgier
Włoch

dzi

przed samogłoskami

dziadek
dzieci
dzień
dziewczynka
gwoździe
łódzie

śledzie
zołędzie

h

na początku wyrazu

hamak

hangar

hasło

helikopter

herbata

hiacynt

hiena

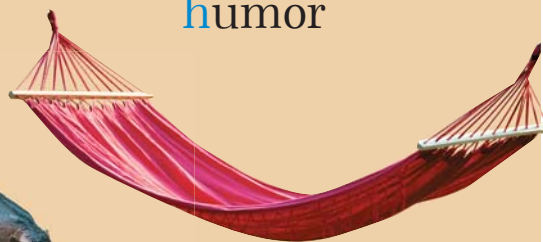
higiena

hipopotam

hotel

hulajnoga

humor

ś, ć
ź, ń

ćma

Jaś

jeleń

koń

strumień

struś

ślimak

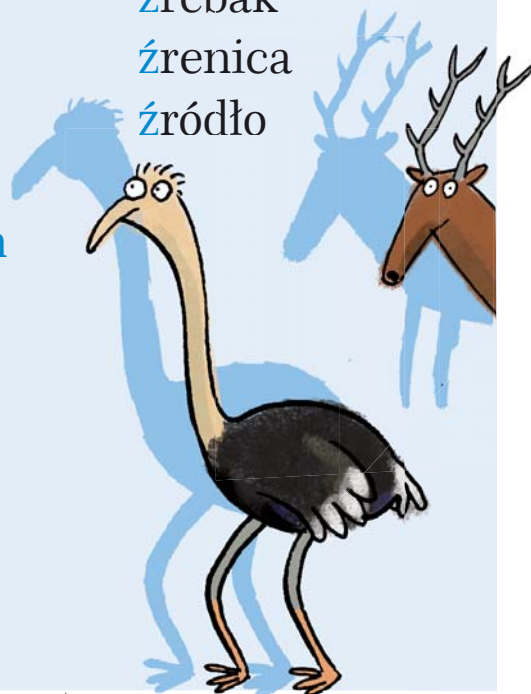
środa

źdźbło

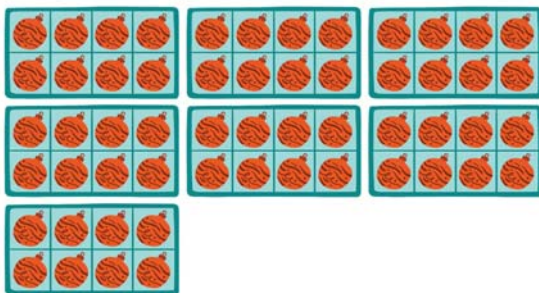
źrebak

źrenica

źródło

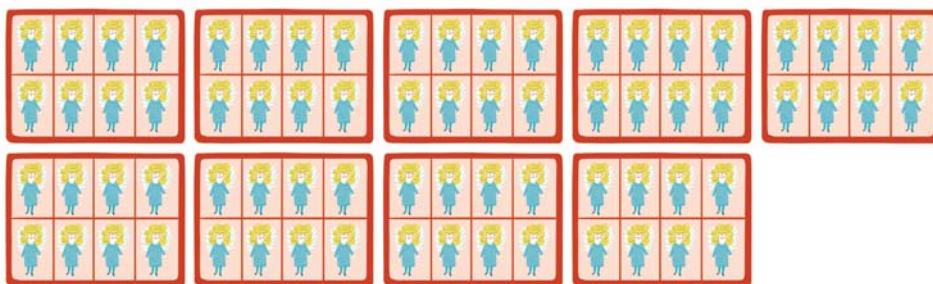
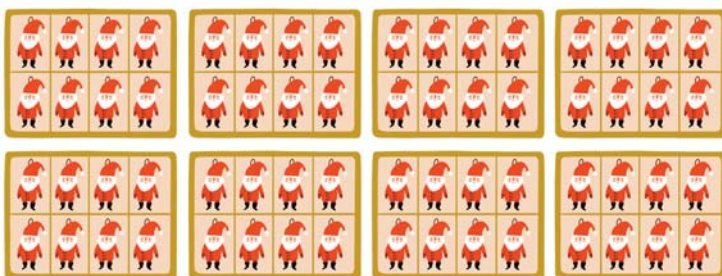
- 1 Do każdej ilustracji ułóż działania według wzoru. Zapisz je w zeszyte i oblicz.

$$7 \cdot 8 = 56$$

$$56 : 7 = 8$$

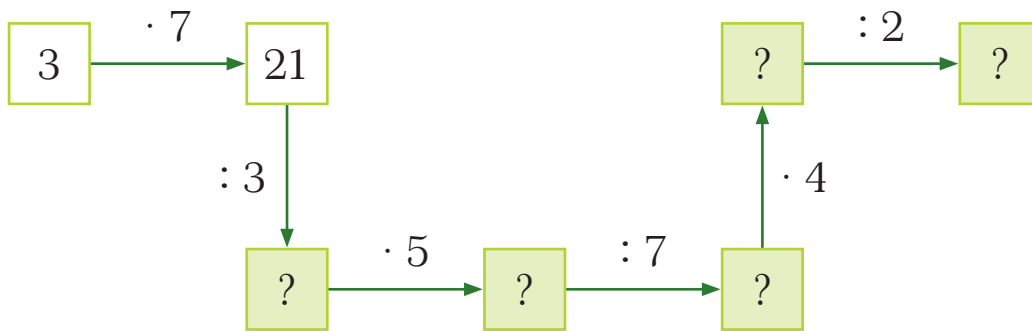
$$56 : 8 = 7$$

- 2 Do bramki wpadną piłki z działaniami, których wyniki są liczbami zapisanymi na bramce. Oblicz kolejno w pamięci wyniki działań zapisanych na piłkach i wskaż piłkarzy, którzy strzelą gole.

3 Przyjrzyj się rysunkowi. Wykonaj kolejne działania w zeszycie.

4 Oblicz w pamięci kolejne iloczyny i powiedz, o jakiej maskotce marzy każde z tych dzieci.

$9 \cdot 6 = ?$	$9 \cdot 8 = ?$	$7 \cdot 8 = ?$	$6 \cdot 5 = ?$	$9 \cdot 9 = ?$
Tadek	Bolek	Ada	Romek	Tomek

5 Rozwiąż zadanie w zeszycie.

Do 6 toreb zapakowano 48 jabłek, 36 gruszek i 54 mandarynki. Po ile jabłek, gruszek i mandarynek jest w każdej torbie, jeśli wiadomo, że do każdej z nich włożono po tyle samo owoców tego samego rodzaju?

● Ile jest razem owoców w każdej torbie?

- 1 Przepisz działania do zeszytu i oblicz.

$63 + 34 = ?$

$14 + 3 = ?$

$44 - 13 = ?$

$56 + 2 = ?$

$76 + 12 = ?$

$98 - 4 = ?$

$97 - 65 = ?$

$75 - 5 = ?$

- 2 Do liczby 53 dodano pewną liczbę i otrzymano 70. Oblicz w pamięci, jaką liczbę dodano.
- 3 Do podanych liczb zapisz w zeszycie po trzy liczby od nich mniejsze i po trzy liczby większe.

25

67

20

91

76

- 4 Powiedz, jaka liczba powinna znaleźć się w każdej ramce zamiast znaku zapytania.

25 35 45 55 ?

75 64 53 ? ?

- 5 Przeczytaj zadania i rozwiąż je w zeszycie.

- Zosia kupiła na urodzinowe przyjęcie dwa duże kartony soku i jeden mały karton.

Duży karton soku kosztował 7 zł, a mały 4 zł. Ile złotych Zosia zapłaciła za soki?

- Kierowca miał do przejechania 94 km trasy. Po 75 km zrobił sobie przerwę w podróży. Ile kilometrów zostało mu jeszcze do pokonania?

Kwartał to 3 miesiące.
Rok ma 4 kwartały.

I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał
styczeń	kwiecień	lipiec	październik
luty	maj	sierpień	listopad
marzec	czerwiec	wrzesień	grudzień

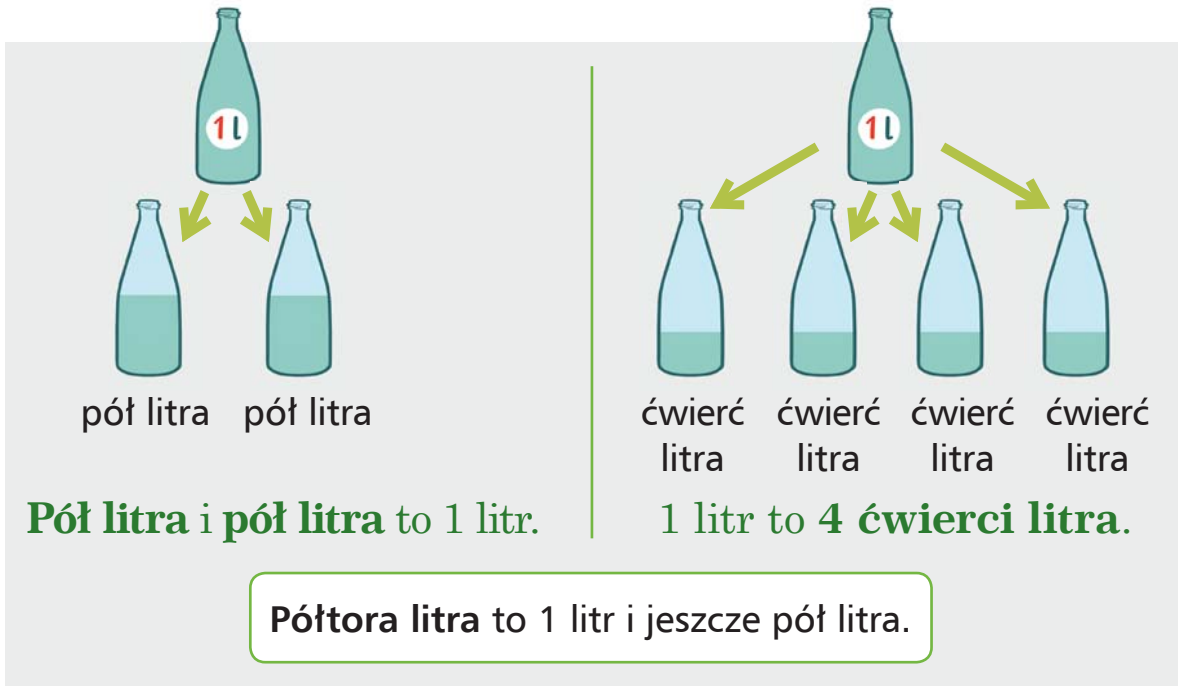
- Odpowiedz na pytania.
 - Z ilu miesięcy składa się kwartał?
 - Ile kwartałów ma rok?
 - Ile miesięcy mają razem dwa kwartały?
 - Ile miesięcy przypada na trzy kwartały?
- Wymień nazwy miesięcy przypadających na III kwartał.
- Wiosna zaczyna się pod koniec marca. W którym kwartale zaczyna się wiosna?
- Lato kończy się 22 września. W którym kwartale kończy się lato?
- Zosia powiedziała, że jej urodziny wypadają w IV kwartale, ale nie jest to listopad ani grudzień. W którym miesiącu urodziła się Zosia?
- W którym kwartale obchodzimy:
 - Dzień Babci,
 - walentynki,
 - Dzień Dziecka,
 - andrzejki,
 - Boże Narodzenie?
- Sprawdź w aktualnym kalendarzu, kiedy w tym roku przypada Wielkanoc. W którym to było kwartale? Wskaż odpowiednią ramkę.

I kwartał

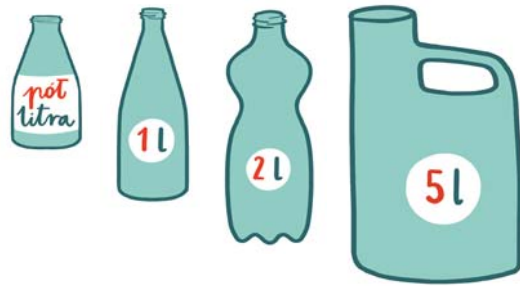
II kwartał

III kwartał

IV kwartał

- 1 W sklepie wodę mineralną sprzedawano w takich naczyniach jak na rysunku. Tata chce kupić 8 litrów wody. Które butelki może wybrać? Zapisz w zeszycie kilka różnych możliwości.

- 2 Przeczytaj zadanie. Przedstaw rozwiązanie na rysunku w zeszycie i napisz odpowiedź.

Ola kupiła 2 dwulitrowe butelki wody mineralnej, a Jaś kupił 6 półlitrowych butelek tej wody. Kto kupił więcej litrów wody?

- 3 Wodę z dwóch litrowych butelek rozlano do ćwierćlitrowych kubków. Wykonaj w zeszycie rysunek do tego zadania i powiedz, ile kubków zapełniono tą wodą.

- 4 Janek potrzebuje półtora litra wody. Ile półlitrowych naczyń chłopiec musi napełnić wodą? Wskaż odpowiednią odpowiedź: A, B lub C.

A.

B.

C.

Trzysta pięćdziesiąt to liczba trzycyfrowa.

1 Odczytaj liczby. Przyjrzyj się cyfrowemu zapisowi tych liczb.

sto	100	pięćset	500	dziewięćset	900
dwieście	200	sześćset	600	tysiąc	1000
trzysta	300	siedemset	700		
czterysta	400	osiemset	800		

2 Oblicz w zeszytcie według wzoru.

$2 + 3 = 5$	$7 + 2 = ?$
$20 + 30 = 50$	$70 + 20 = ?$
$200 + 300 = 500$	$700 + 200 = ?$

3 Oblicz w zeszytcie według wzoru.

$7 - 2 = 5$	$9 - 4 = ?$
$70 - 20 = 50$	$90 - 40 = ?$
$700 - 200 = 500$	$900 - 400 = ?$

4 Przeczytaj zadania i rozwiąż je w zeszytcie.

- W przetwórnicy ryb jest 300 kg makreli, 500 kg dorszy i 80 kg śledzi. Ile kilogramów ryb jest razem w przetwórnicy?
- Tata kupił rower za 490 zł. Dał sprzedawcy 5 banknotów po 100 zł. Ile złotych reszty powinien otrzymać tata?

- 1 Przyjrzyj się zdjęciom i oblicz. Wyniki podaj ustnie.

$$100 \text{ zł} + 5 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

$$200 \text{ zł} + 10 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

$$300 \text{ zł} + 20 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

$$300 \text{ zł} + 50 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

- 2 Oblicz w zeszycie sposobem Antka.

$$200 + 160 = 200 + \overbrace{100 + 60}^{300} = 300 + 60 = 360$$

$$500 + 220 = \boxed{?} \quad 300 + 630 = \boxed{?} \quad 400 + 480 = \boxed{?}$$

- 3 Oblicz w zeszycie sposobem Kasi.

$$720 + 50 = 700 + \overbrace{20 + 50}^{70} = 700 + 70 = 770$$

$$430 + 60 = \boxed{?} \quad 210 + 80 = \boxed{?} \quad 520 + 50 = \boxed{?}$$

- 4 Oblicz w zeszycie sposobem Ani.

$$430 + 250 = 400 + \overbrace{30 + 200 + 50}^{600} = 600 + \underbrace{80}_{80} = 680$$

$$120 + 730 = \boxed{?} \quad 340 + 240 = \boxed{?} \quad 560 + 310 = \boxed{?}$$

- 5 Przyjrzyj się zdjęciom i oblicz. Wyniki podaj ustnie.

$$250 \text{ zł} - 50 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

$$650 \text{ zł} - 10 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

$$560 \text{ zł} - 200 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

- 6 Przyjrzyj się, w jaki sposób można wykonać działanie. Przepisz pozostałe działania do zeszytu i oblicz.

$$650 - 120 = \overset{550}{\underbrace{650 - 100}} - 20 = 550 - 20 = 530$$

$$470 - 240 = \boxed{?}$$

$$880 - 520 = \boxed{?}$$

$$960 - 650 = \boxed{?}$$

$$510 - 310 = \boxed{?}$$

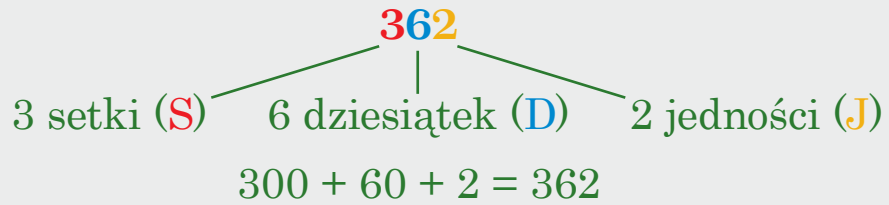
$$280 - 150 = \boxed{?}$$

$$790 - 470 = \boxed{?}$$

- 7 Przeczytaj zadanie i rozwiąż je w zeszycie. Napisz odpowiedź.

W sali koncertowej było 350 miejsc siedzących. Widzowie zajęli już 110 miejsc. Ile miejsc pozostało wolnych?

Tę liczbę czytamy: **trzysta sześćdziesiąt dwa.**

- 1 Odczytaj podane liczby. Zapisz je słownie w zeszycie według wzoru.
721 – siedemset dwadzieścia jeden

542

369

276

980

337

- 2 Ile tu jest złotych? Wskaż właściwy zapis: A, B, C lub D.

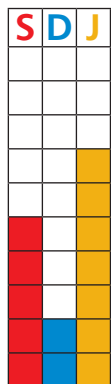

A. 345 zł B. 435 zł C. 534 zł D. 543 zł

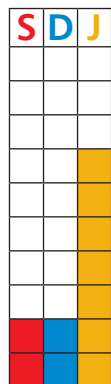
- 3 Powiedz, według jakiej zasady zapisano podane liczby. Napisz w zeszycie wszystkie liczby trzycyfrowe, które można utworzyć zgodnie z tą zasadą.

123, 234, 345...

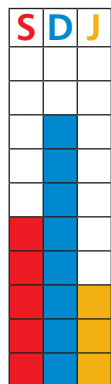
- 4 Przyjrzyj się rysunkom i liczbom. W każdej parze wskaż większą liczbę. Uzasadnij swój wybór.

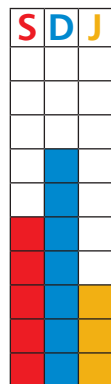
527

227

583

573

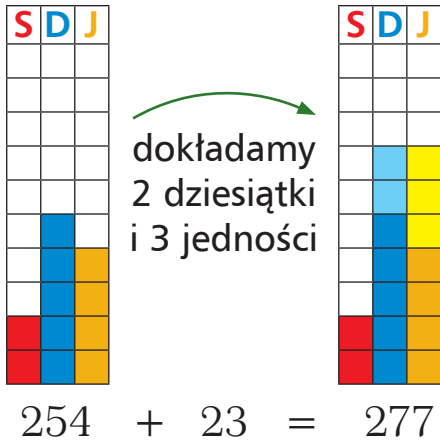
965

968

- 1 Przyjrzyj się, w jaki sposób można wykonać działanie $254 + 23$.

$$254 + 23 = \boxed{?}$$

- 2 Oblicz w zeszycie.

$$127 + 31 = \boxed{?}$$

$$243 + 54 = \boxed{?}$$

$$455 + 44 = \boxed{?}$$

$$315 + 22 = \boxed{?}$$

$$634 + 65 = \boxed{?}$$

$$742 + 12 = \boxed{?}$$

- 3 Przeczytaj zadanie i rozwiąż je w zeszycie.

Pierwszy tom „Atlasu zwierząt” ma 316 stron. Tom drugi ma o 32 strony więcej niż pierwszy. Ile stron ma drugi tom tego atlasu?

- 4 Wykonaj odejmowanie w zeszycie według wzoru.

$$475 - 34 = \overbrace{475 - 30}^{445} - 4 = 445 - 4 = 441$$

$$687 - 45 = \boxed{?} \quad 869 - 57 = \boxed{?} \quad 358 - 26 = \boxed{?}$$

$$398 - 12 = \boxed{?} \quad 524 - 14 = \boxed{?} \quad 379 - 33 = \boxed{?}$$

- 5 Piotrek z babcią kupili prezent dla mamy za 156 zł. Piotrek dał na ten prezent 32 zł, a resztę pieniędzy dała babcia. Ile złotych babcia dała na prezent? Obliczenia wykonaj w zeszycie i wskaż właściwą odpowiedź.

- A. 188 zł B. 156 zł C. 124 zł

- 1 Przyjrzyj się tabeli. Znakiem X zaznaczono wiek dzieci. Odpowiedz na pytania.

	5 lat	8 lat	12 lat	15 lat
Dorota				X
Franek		X		
Krzyś		X		
Kasia	X			

- Ile lat ma Dorota? Ile Franek? Ile Krzyś? A ile Kasia?
- Kto jest najstarszy?
- Czy Kasia jest najmłodsza?
- O ile lat Dorota jest starsza od Franka?
- O ile lat Kasia jest młodsza od Krzysia?
- Czy jest dziecko, które ma 12 lat?
- Które dzieci są w tym samym wieku?
- O co można jeszcze zapytać?

- 2 Oblicz i zapisz w zeszycie, ile złotych ma Jaś, ile Ula, ile Ewa, a ile Radek. Odszukaj w tabeli odpowiednie informacje.

						
Jaś	X		X		X	
Ula	X	X		X		X
Ewa		X			X	
Radek	X			X	X	

Odpowiedz na pytania.

- Kto ma najwięcej złotych?
- Kto ma najmniej złotych?
- Kto ma jeden banknot i dwie monety?
- Kto ma tylko jedną monetę?
- Czy Ewa ma banknoty? Jeśli tak, to ile to złotych?
- Kto ma najwięcej złotych w monetach?

- 1 Jakie liczby ukryły się pod owocami, jeśli jabłko zastąpiło liczbę 2? Wskaż właściwą odpowiedź: A, B lub C.

$$\text{jabłko} + \text{jabłko} = \text{jabłko}$$

$$\text{jabłko} - \text{jabłko} = \text{jabłko}$$

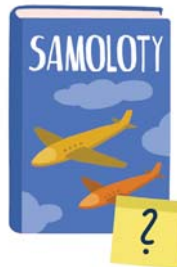
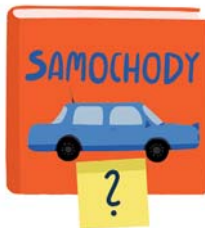
$$\text{jabłko} - \text{jabłko} = \text{jabłko}$$

A. $2 + 3 = 7$

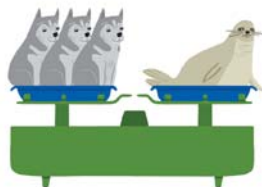
B. $2 + 7 = 3$

C. $2 + 5 = 3$

- 2 Numer katalogowy każdej książki w bibliotece składa się z trzech cyfr: 0, 4 i 6. Cyfry w jednym numerze nie powtarzają się, a książki ustawiono od numeru najmniejszego do największego. Napisz w zeszycie, jakie numery mają te książki.

- 3 Przyjrzyj się rysunkom. Wykonaj polecenia w zeszycie.

- Ile pieszków należy posadzić na ostatniej wadze, aby wszystkie razem ważyły tyle, ile jeden niedźwiadek?
- Oblicz, ile kilogramów waży niedźwiadek, a ile foczka, jeżeli jeden piesek waży 10 kg.

- 4 Kasia ma tyle samo centymetrów wzrostu, ile jej siostra bliźniaczka Zosia, która jest o 15 cm wyższa od ich brata. Brat ma 120 cm wzrostu. Oblicz w zeszycie, ile centymetrów wzrostu ma Kasia.

Spis treści

I Rowerem przez Polskę

1. Majowe święta	3
<i>Maj</i> , J. Ficowski	3
Flaga Polski	4
Tropiciele wiedzy	5
2. Legenda o Piaście	6
Bawimy się z Noni	
<i>O Piaście Kołodzieju i tajemniczych wędrowcach</i> (fragment), M. Orłóń	6
3. Wycieczka rowerowa	8
Budowa roweru	8
Krajobrazy Polski	10
4. Mieszkańcy łąki	12
Wiosenna łąka	12
<i>Czemu mąż lata jak szalony?</i> (fragment książki <i>Przewodnik prawdziwych tropicieli. Wiosna</i>), A. Wajrak	14
<i>Osiedle pod specjalną ochroną</i> (fragment książki <i>Przewodnik prawdziwych tropicieli. Wiosna</i>), A. Wajrak	15
5. Bocianie gniazdo	16
<i>Bocianie gniazdo</i> (fragment książki <i>Drzewo do samego nieba</i>) M. Terlikowska	16

II Każdy może zostać sportowcem

6. Igrzyska olimpijskie	18
7. Igrzyska paraolimpijskie	20
Zanim zgaśnie olimpijski znicz w Londynie	20
8. Sport to zdrowie	21

Jak dbać o kondycję fizyczną?	21
<i>Bieg rodzinny</i> , Z. Stanecka	22
9. Czy zawsze trzeba wygrywać?	24
<i>Zawody</i> , R. Jędrzejewska-Wróbel	24
10. Klasowe igrzyska sportowe	26
<i>Wyścig w workach</i> , P. Beręsewicz	26
Gimnastyka oka i języka	27

III Rodzinne świętowanie

11. Święto rodziny	28
Notatka kronikarska	28
Kronika klasowa. Dzień Rodzin w naszej klasie	30
Rondelkolandia	32
12. Niespodzianka	33
<i>Gady z szuflady</i> (inscenizacja), D. Gellner ..	33
13, 14. Nasza mama czarodziejka	36
<i>Czar dla mamy</i> (fragment książki <i>Nasza mama czarodziejka</i>), J. Papużyńska	36
15. Dzień Dziecka	39
Tropiciele wiedzy	39
<i>Dzień Dziecka</i> (fragment książki <i>Kuba i Buba, czyli awantura do kwadratu</i>) G. Kasdepke	40
Ja i moje emocje	42

IV Dookoła świata

16. Podróżowanie	43
Warto ich znać!	43
<i>O Ludziku podróżniku</i> , A. Gajewska ...	44
17. Kontynenty	46
Tropiciele wiedzy	47

Źródła ilustracji i fotografii

Okladka: s. I (ilustracja) Marta Szudyga

Tekst główny:

Ilustracje: (logo *Listy od Hani i Henia*) Zofia Dzierżawska; (logo *Gimnastyka oka i języka, Tropiciele wiedzy, Ulica Ciekawych Wyrządów, Bawimy się z Noni, Rondelkolandia, Przewodnik prawdziwych tropicieli, Abecadło muzyczne, Abecadło instrumentów, Piórkiem, dźwiękiem i pędzelkiem*, kartki z kalendarza, laleczka Noni) Marta Krzywicka; s. 3 Ewa Kozyra-Pawlak, s. 5 (flagi państw) Ewa Bilka, (chłopiec i rajski ptak) Natalia Tilszner; s. 6, 7 Damian Langosz; s. 8 (postacie na rowerach) Przemysław Surma, (niebieskie tło) Agata Muszalska; s. 10, 11 (ilustracje krajobrazu wrysowane w montaż zdjęciowy) Marta Szudyga; s. 15 (lisek, trawka) Agata Muszalska; s. 17 Teresa Wilbik; s. 18, 19 Tomasz Kozłowski; s. 22, 23 Katarzyna Kołodziej; s. 24, 25 Zofia Dzierżawska; s. 26 (chmurka, ścieżka, projekt graficzny strony) Marta Krzywicka; s. 33 (ogon gada) Agata Muszalska; s. 34, 35 (gad) Agata Muszalska; s. 37, 38 Ewa Poklewska-Koziello; s. 39 Natalia Tilszner; s. 40 (Kuba i Buba) Ewa Poklewska-Koziello; s. 41 (Kuba i Buba z tatą) Ewa Poklewska-Koziello; s. 42 Aleksandra Majewska; s. 43 Przemysław Surma; s. 44, 45 Artur Gulewicz; s. 47 (statek) Natalia Tilszner; s. 50 (słońce) Agata Muszalska; s. 54, 55 Elżbieta Wasiuczyńska; s. 56, 57 Zofia Dzierżawska; s. 58, 59 Daniel de Latour; s. 60 Joanna Gniady; s. 61 (dymek, chłopiec w kamizelce ratunkowej) Przemysław Surma; s. 62, 63 (projekt) Marta Krzywicka; s. 65 (autobus, plaża) Marta Drapiewska; s. 68 (wiolonczelista) Przemysław Surma; s. 70–79 Ewa Poklewska-Koziello; s. 80 (chłopiec) Tomasz Kozłowski; s. 81 Daniel de Latour; s. 82, 84, 86, 87 Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 88 (dzieci) Diana Karpowicz; s. 89 (sala koncertowa) Wojciech Stachyra; s. 91, 93 Aleksandra Woldańska-Płocińska

Fotografie: s. 4. (polskie flagi na balkonie) Brasilia/Shutterstock.com, (żołnierze z 1794 r.) reprodukcja; s. 4, 30, 36, 60 (kalendarz) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukła/WSiP; s. 6, 7 (stara kartka) photoline/Shutterstock.com; s. 7, 59 (Noni) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukła/WSiP; s. 9 (rower) wacpan/Shutterstock.com, (znaki drogowe) reprodukcja; s. 10, 11 (źródło Wisły) Adam Ławnik/East News, (Morskie Oko) pixelman/Shutterstock.com, (krajobraz wyżynny) Knighterrant/iStockphoto.com, (krajobraz nizinny, rzeka, równina) Lech Zielaskowski/WSiP, (ujście Wisły) Wojciech Wójcik/BE&W; s. 11 (bagaż) Marquisphoto/Shutterstock.com, (pejzaż) reprodukcja obrazu, (garaż) Igorsky/Shutterstock.com, (witraż) Philip Meyer/Shutterstock.com; s. 12, 13 (łąka) Landscape Nature Photo/Shutterstock.com, (gleba) J. Helgason/Shutterstock.com, (koniczyna) Dmitry Melnikov/Shutterstock.com; s. 12 (pszczoła) Mirek Srb/Shutterstock.com, (kuropatwa) Ruth Black/Shutterstock.com, (dzwonek karpacki) Winiki/Shutterstock.com, (pędraki) Sergey Goruppa/Shutterstock.com, (dżdżownica) Vinicius Tupinamba/Shutterstock.com, (skowronek) Vishnevskiy Vasily/Shutterstock.com, (mrowisko) Encyclopaedia Britannica/UiG/Getty Images/Flash Press Media, (zając) yhelfman/Shutterstock.com, (mysz) Cameron Watson/Shutterstock.com, (rysunkowa żabka) pichayarsi/Shutterstock.com; s. 13 (konik polny) chinahbzyg/Shutterstock.com, (maki) Natalia van D/Shutterstock.com, (maki) Subbotina Anna/Shutterstock.com, (babka szerokolistna) Andrei Rybachuk/Shutterstock.com, (chabry) ULKASTUDIO/Shutterstock.com, (mniszek lekarski) SeDmi/Shutterstock.com, (korzeń mniszka) Richard Griffin/Shutterstock.com, (paź królowej) Roger Meerts/Shutterstock.com, (bocian) majeczka/Shutterstock.com, (stokrotki) russal/Shutterstock.com, (żaba) Eric Isselée/Shutterstock.com, (kret) Vishnevskiy Vasily/Shutterstock.com; s. 14 (czajka) Dave Bevan/naturepl.com/NaturePL/BE&W, (pisklę czajki) Vitaly Ilyasov/Shutterstock.com; s. 15 (czajka w locie) Markus Varesvuo/naturepl.com/NaturePL/BE&W; s. 20 (paraolimpiada) Matthew Childs/Action Images/Forum, (paraolimpiada) Andre Camara/i-Images/Zuma Press/Forum; s. 21 (dziecko z budzikiem) Yuliya Evstratenko/Shutterstock.com, (płynące dziecko) YanLev/Shutterstock.com, (dziewczynka z owocami) Tatyana Vyc/Shutterstock.com, (zamysłona dziewczynka) cre077/Shutterstock.com, (chłopiec z psem) ungyuryanu/Shutterstock.com; s. 26 (tkanina) elena moiseeva/Shutterstock.com, (skakanie w worku) Rosemarie Gearhart/iStockphoto.com; s. 29 (stara księga) Z. Błazejczyk/WSiP, (mnich) reprodukcja; s. 30 (dziewczynka) overline/Piotr Ratajski/WSiP, (rysunkowe słodczyce) Lavandaart/Shutterstock.com, (praca nad dekoracją) Poznyakov/Shutterstock.com; s. 30, 31 (tło w kropki) AnnabelleaDesigns/Shutterstock.com; s. 31 (cukierkowy sztyd) Fatseyeva/Shutterstock.com, (program artystyczny) Igor Bulgarin/Shutterstock.com, (dzień) Loskutnikov/Shutterstock.com, (dzieci) 2xSamara.com/Shutterstock.com, (dziewczynka) sokolovsky/Shutterstock.com, (dzieci) images.etc/Shutterstock.com; s. 32 (kucharek, owocowa gaśienica, owocowy paw) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukła/WSiP, (liść) Maks Narodenko/Shutterstock.com, (zielone rurki) Allocricetulus/Shutterstock.com; s. 33 (zdziwiony chłopiec) windu/Shutterstock.com; s. 33–35 (grzbiet gada) antart/Shutterstock.com, (tułów gada) Eky Studio/Shutterstock.com, (oko gada) Sweet Lana/Shutterstock.com; s. 34 (rysunkowy but) VOOK/Shutterstock.com, (rysunkowy ogryzek) Marina9/Shutterstock.com, (rysunkowa skarpetka) Vshivkova/Shutterstock.com; s. 35 (ziewający chłopiec) Franck Boston/Shutterstock.com; s. 39 (japońska lalka) cowardlion/Shutterstock.com; s. 40, 41 (balony) koya979/Shutterstock.com, (rysunkowe chmury) Tracie Andrews/Shutterstock.com; s. 43 (Jan Paweł II z krzyżem) ArchiviFarabola/East News, (Jan Paweł II wychodzący z samolotu) Wojtek Laski/East News; s. 45 (gepard) EcoPrint/Shutterstock.com; s. 47 (stara mapa, kompas) Daniel Cozma/Shutterstock.com; s. 48 (okulary) bango/Shutterstock.com, (papier) Peter Zijlstra/Shutterstock.com, (oaza) Paweł Kiełpiński/Shutterstock.com, (pustynia) Inc/Shutterstock.com; s. 49 (hiena) Pete Oxford/Minden Pictures/Getty Images, (hipopotam) KobchaiMa/Shutterstock.com, (hamak) grafikwork/Shutterstock.com, (hangar) VIEW Pictures Ltd/Alamy/BE&W; s. 51 (malarstwo kropkowe) Jon Arnold Images RM/Diomedea, (Aborygen) Penny Tweedie/Corbis/FotoChannels; s. 52, 53 (krajobraz Australii) edella/Shutterstock.com; s. 52 (płaskowyż Uluru) structuresxx/Shutterstock.com, (kangur) Frans Lanting/Corbis/Getty Images, (emu) Terry Carter/DK Limited/Corbis/Getty Images, (diabeł tasmański) Ann & Steve Ann & Steve Toon/Robert Harding World Imagery/Corbis/Getty Images, (dingo) David Hosking/Corbis/Getty Images; s. 53 (kakadu) David Steele/Shutterstock.com, (kukabura) John Carnemolla/Corbis/Getty Images, (kolczatka) Nigel Pavitt/JAI/Corbis/Getty Images, (dziobak) Dave Watts/naturepl.com/NaturePL/BE&W, (koala) covenant/Shutterstock.com, (liście przy koali) Jill Reid Images/Shutterstock.com; s. 61 (skórka mandarynki) Alex Staroseltsev/Shutterstock.com, (eksperyment z mandarynkami) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukła/WSiP; s. 62 (stadia rozwoju czereśni) Vaaka/Shutterstock.com, (kwitnąca czereśnia) Anest/Shutterstock.com, (kwitnąca czereśnia) Es75/Shutterstock.com, (pszczoła zapylająca czereśnię) Studio red city/Shutterstock.com; s. 62, 63 (czereśniowa gałąź) Ivaschenko Roman/Shutterstock.com; s. 63 (przekwitające kwiaty czereśni) Nature Production/naturepl.com/NaturePL/BE&W, (niedojrzała czereśnia) Ratikova/Shutterstock.com, (czereśnia na gałęzi) Alexandr Zagibalov/Shutterstock.com, (czereśnia w misce) Nattika/Shutterstock.com; s. 64 (ikonki walizek) Katsiaryna Pleshakova/Shutterstock.com, (ikonki walizek) AcaG/Shutterstock.com; s. 65 (kolorowe naklejki) Callahan/Shutterstock.com; s. 66 (kot na płocie) Route66/Shutterstock.com; s. 67 (taniec polka) zdjęcia figur w kostiumach ludowych z udziałem *Dziecięcego Zespołu Pieśni i Tańca Varsovia* pod kierunkiem artystycznym Jarosława Janiaka, fot. Piotr Ratajski/WSiP; s. 68 (wiolonczela) Yuriy_fx/Shutterstock.com; s. 69 (Michał Gorstin-Wywiórski, *Pejzaż z wierzbą*) Muzeum Okręgowe w Lesznie, (Wojciech Kossak, *Olszynka Grochowska*) reprodukcja; s. 80 (garaż) Igorsky/Shutterstock.com, (dzieci) Anatoly Samara/Shutterstock.com; s. 81 (hipopotam) KobchaiMa/Shutterstock.com, (hamak) grafikwork/Shutterstock.com; s. 83 (zebra) HomeStudio/Shutterstock.com, (goryl) Smetana Natasha/Shutterstock.com, (słoń) iFocus/Shutterstock.com, (lew) Fomin Serhii/Shutterstock.com, (pingwin) kritskaya/Shutterstock.com, (pomarańcza) Sergio33/Shutterstock.com, (jabłko) Valentyn Volkov/Shutterstock.com, (gruszka) Nikola Bilic/Shutterstock.com; s. 84, 90 (karteczki) schab/Shutterstock.com; s. 85, 87, 90 (Noni) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukła/WSiP; s. 88, 89, 90 (banknoty, monety) reprodukcja; s. 92 (mała dziewczynka) Veronica Louro/Shutterstock.com, (chłopiec z niebieskim plecakiem) VaLiza/Shutterstock.com, (chłopiec z brązowym plecakiem) Sergey Novikov/Shutterstock.com, (dziewczyna z plecakiem) BlueSkyImage/Shutterstock.com; s. 93 (dziewczynki) Be Good/Shutterstock.com, (chłopiec) VaLiza/Shutterstock.com

Mapy: s. 46 (mapa świata) Anna Struk

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przytaczając w celach dydaktycznych utwory lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 27¹⁾ *Ustawy o prawie autorskim*. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu autorów tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.